

Granollers. Compromís amb la cultura.

Ajuntament de Granollers

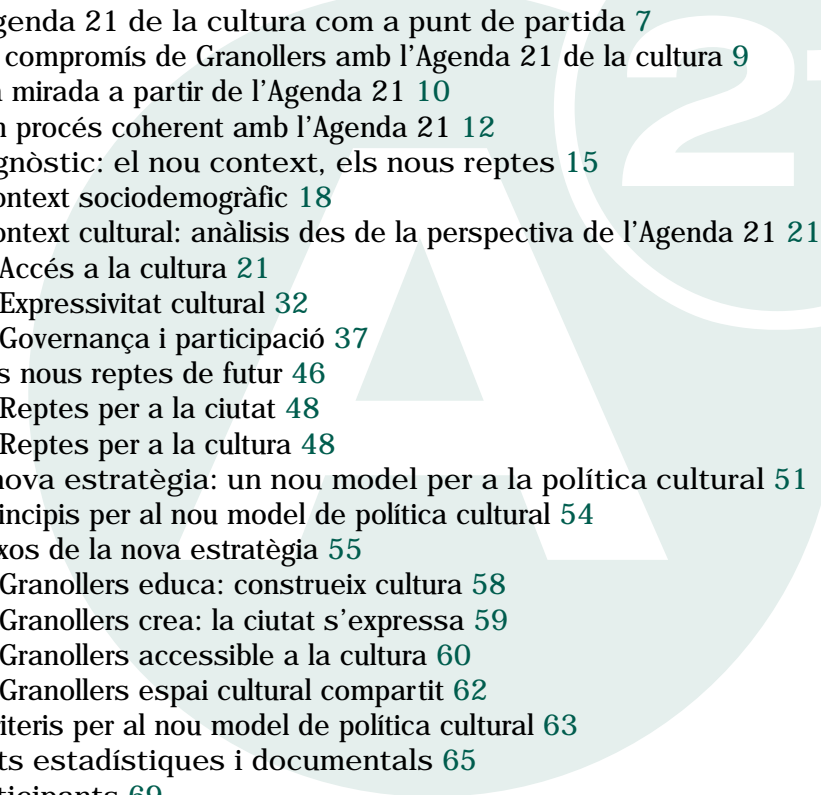
Diputació
Barcelona
xarxa de municipis

crédits

presentació

presentació

Índex

-
1. L'Agenda 21 de la cultura com a punt de partida 7
 - 1.1. El compromís de Granollers amb l'Agenda 21 de la cultura 9
 - 1.2. La mirada a partir de l'Agenda 21 10
 - 1.3. Un procés coherent amb l'Agenda 21 12
 2. Diagnòstic: el nou context, els nous reptes 15
 - 2.1. Context sociodemogràfic 18
 - 2.2. Context cultural: anàlisi des de la perspectiva de l'Agenda 21 21
 - 2.2.1. Accés a la cultura 21
 - 2.2.2. Expressivitat cultural 32
 - 2.2.3. Governança i participació 37
 - 2.3. Els nous reptes de futur 46
 - 2.3.1. Reptes per a la ciutat 48
 - 2.3.2. Reptes per a la cultura 48
 3. La nova estratègia: un nou model per a la política cultural 51
 - 3.1. Principis per al nou model de política cultural 54
 - 3.2. Eixos de la nova estratègia 55
 - 3.2.1. Granollers educa: construeix cultura 58
 - 3.2.2. Granollers crea: la ciutat s'expressa 59
 - 3.2.3. Granollers accessible a la cultura 60
 - 3.2.4. Granollers espai cultural compartit 62
 - 3.3. Criteris per al nou model de política cultural 63
 4. Fonts estadístiques i documentals 65
 5. Participants 69

1

L'Agenda 21 de la cultura
com a punt de partida

1.1. EL COMPROMÍS DE GRANOLLERS AMB L'AGENDA 21 DE LA CULTURA

Granollers va participar en els debats del IV Fòrum d'Autoritats Locals per a la Inclusió Social de Porto Alegre, en el marc del Fòrum Universal de les Cultures (Barcelona, 2004). Amb aquests col·loquis es va culminar el llarg procés de redacció de l'Agenda 21 de la cultura. La participació activa en aquests debats va representar una mostra del compromís de Granollers amb aquesta declaració, que es va concretar quan en el Ple municipal del 28 de març de 2006 s'hi va adherir.

Amb aquest estudi es dona compliment a l'article 47 de l'Agenda 21 que compromet els governs locals a l'impuls de "la redacció de plans locals de cultura [...], en coordinació estreta amb els processos de participació i planificació estratègica."

Es tracta d'un document que "vol contribuir a donar una resposta als reptes de desenvolupament cultural que el món afronta en aquest segle XXI. La idea inicial guarda moltes semblances amb el procés que es va desenvolupar a les darreries del segle XX respecte del medi ambient. Avui està naixent una conscienciació similar en el camp de la cultura, que està assolint un paper central en la mundialització. Per això és especialment important desenvolupar acords que promoguin la diversitat cultural, el caire obert de la cultura i la importància de la creació i la participació cultural."¹ L'Agenda 21 parteix d'una concepció àmplia del terme i la situa com un element central de l'agenda política mundial.

Es tracta del primer document de referència internacional per a l'aplicació de polítiques culturals a escala local elaborat de manera ascendent. I aquest és un aspecte cabdal de la seva importància. Parteix de l'anàlisi feta des de l'àmbit local, el més proper als ciutadans i ciutadanes, per parlar dels efectes de la mundialització, de la seva repercussió en els municipis i de possibles solucions per atenuar-ne els efectes negatius.

L'Agenda 21 de la cultura està organitzada a partir de 67 articles i tres capítols:

Principis: vinculen l'Agenda 21 a la Declaració dels Drets Humans i posen l'èmfasi en conceptes com el respecte a la diversitat cultural, la sostenibilitat, la democràcia participativa i la generació de condicions per a la pau (16 articles).

Compromisos: cal destacar la demanda de centralitat per a les polítiques culturals, l'accent

¹ Extret de l'Agenda 21 de la cultura.

en la idea d'accés i participació en la vida cultural, i la vinculació de cultura i democràcia que implica que la ciutadania en formi part en un grau més alt (29 articles).

Recomanacions: es formulen a diferents nivells de govern a partir de propostes d'actuació i d'objectius per a les administracions: es té en compte l'àmbit local, el regional, el nacional, l'estatal i les relacions internacionals amb les agències i els programes de Nacions Unides inclosos (22 articles).

1.2. LA MIRADA A PARTIR DE L'AGENDA 21

L'estudi Principis i criteris per a l'acció cultural a Granollers – una mirada des de l'Agenda 21 de la cultura culmina un llarg procés de recerca, participació ciutadana i reflexió col·lectiva entorn de la cultura a Granollers. Val a dir que aquesta publicació és una versió reduïda d'aquest estudi, que en recull els elements fonamentals.

10

El procés d'elaboració del document, que ha tingut el suport del CERC (Centre d'Estudis i Recursos Culturals de la Diputació de Barcelona), ha assumit el repte de partir, des del punt de vista conceptual, de l'Agenda 21 per fer una nova mirada analítica a la realitat cultural de la ciutat. El projecte desenvolupat proposa objectius diferents als dels esquemes clàssics de treball dels plans d'acció cultural, ja que posa l'accent en una bona definició conceptual del punt de partida i perquè aconsegueix noves aproximacions al diagnòstic. Alhora, el resultat final, la proposta d'estratègia, no es concreta en un pla d'acció sinó que tracta de construir una bona eina de treball per a l'elaboració de futurs plans d'acció.

El repte de fer una lectura de la realitat cultural des de la mirada de l'Agenda 21 requereix, en primer terme, donar-hi sentit i definir quins són els punts forts que l'orienten. El document és un marc de referència ampli que cal acotar i interpretar per tal d'aclarir quina és la posició de partida.

En fer-ne una lectura cercant-hi els elements transversals, apareixen conceptes com drets culturals, diversitat cultural, accés, sostenibilitat cultural, creativitat o participació, tots

relacionats amb un que s'erigeix encara com a més bàsic o elemental: la ciutadania. En aquest sentit, no es pot oblidar que una bona part dels principis de l'Agenda 21 estan inspirats en la Declaració Universal de la UNESCO sobre la Diversitat Cultural, aprovada el novembre de 2001.²

Aquesta interpretació de la intenció de l'Agenda 21 porta a perfilar tres eixos sobre els quals gira la idea de ciutadania vinculada a la cultura i tot l'objecte d'estudi:

a. L'accés a la cultura. L'article 13 de l'Agenda 21 diu que "l'accés a l'univers cultural i simbòlic en tots els moments de la vida, des de la infantesa fins a la vellesa, constitueix un element fonamental de formació de la sensibilitat, l'expressivitat, la convivència i la construcció de ciutadania. La identitat cultural de tot individu és dinàmica." Igualment, l'article 14 aprofundeix en aquesta idea d'accés: "L'apropiació de la informació i la seva transformació en coneixement per part dels ciutadans és un acte cultural. Per tant, l'accés sense distincions als mitjans d'expressió, tecnològics i de comunicació i la constitució de xarxes horitzontals enforteix i nodreix la dinàmica de les cultures locals i enriqueix el bagatge col·lectiu d'una societat que es basa en el coneixement."

b. L'expressivitat cultural. Entesa com la participació en la pràctica cultural de la ciutadania. L'article 18 de l'Agenda 21 compromet els governs locals en el foment de la participació cultural mitjançant l'"[...] ampliació de la capacitat creativa de tots els ciutadans" i el 22 a "promoure l'expressivitat com a dimensió bàsica de la dignitat humana [...]".

c. La governança i la participació. Enteses des de la perspectiva de conèixer qui i com participa en els processos de presa de decisions i de definició d'estratègies de polítiques culturals. L'article 19 de l'Agenda 21 compromet els governs locals a "implementar els instruments adequats per garantir la participació democràtica dels ciutadans en la formulació, l'exercici i l'avaluació de les polítiques públiques de cultura."

Aquests tres eixos estructuraven tota la feina d'investigació realitzada per a l'elaboració de l'estudi. Són tres perspectives d'una mateixa mirada, la de l'Agenda 21, que aporta noves claus interpretatives de la realitat cultural local i, com a conseqüència, convida a innovar en la definició de noves estratègies per a la política cultural.

² L'octubre de 2005 guanya valor jurídic amb l'adopció per la Conferència General de la UNESCO de la Convenció sobre la Protecció i la Promoció de la Diversitat de les Expressions Culturals.

1.3. UN PROCÉS COHERENT AMB L'AGENDA 21

La metodologia utilitzada per a l'elaboració de l'estudi ha tingut tres característiques que cal destacar:

- Ha estat coherent amb els principis de l'Agenda 21, convidant a la participació.
- Ha estat una aproximació innovadora a la realitat cultural de Granollers.
- Ha aprofitat tot el coneixement de la realitat generat anteriorment.

El procés d'elaboració de l'estudi s'ha estructurat en quatre fases caracteritzades per diferents graus d'obertura a la participació ciutadana i per l'objectiu general que perseguia:

- La primera, la prèvia, tenia com a fi difondre l'Agenda 21 de la cultura com a nova eina conceptual i generar les primeres complicitats per al desenvolupament del projecte.
- La segona, de participació restringida,³ tenia el doble objectiu de, per una banda, fer una primera aproximació a la realitat cultural de Granollers, i per tant, iniciar el procés d'elaboració del diagnòstic, i, per l'altra, exposar a les persones interessades estudis i documentació suficient per conèixer aquesta realitat.
- La tercera, de participació oberta, té com a finalitat ampliar i recollir nous punts de vista sobre la realitat cultural. Se centra en el desenvolupament del procés participatiu obert, que porta a l'elaboració definitiva del diagnòstic i de l'estratègia de futur.
- La quarta, de tancament, es caracteritza per l'aprovació dels escrits generats durant el procés, el document final, al Consell de Cultura, que l'eleva al Ple de l'Ajuntament de Granollers.

Des de la seva constitució en la primera fase, el Consell de Cultura, a través del nomenament d'un Grup de Treball de l'Agenda 21 de la cultura, ha estat qui ha coordinat tant els aspectes de contingut com els organitzatius del procés, que es resumeixen en aquest quadre:

³ Restringida en el sentit que es convidava a participar persones determinades: 15 entrevistes a agents culturals; 18 persones seleccionades segons el seu perfil sociològic i 4 grups de discussió.

FASE PRÈVIA

PRINCIPALS ACCIONS

- Exposició del projecte al Consell de Cultura.
- Adhesió del Ple municipal a l'Agenda 21 de la cultura.
- Constitució del Grup de Treball de l'Agenda 21 del Consell de Cultura.
- Conferència sobre l'Agenda 21 de la cultura.

FASE DE PARTICIPACIÓ RESTRINGIDA

PRINCIPALS ACCIONS

- Sessions de difusió: "La cultura a Granollers"; presentació de tres estudis sobre hàbits i consum cultural, equipaments i participació.
- 15 entrevistes a agents culturals locals.
- 18 entrevistes a persones anònimes de perfils sociològics segons gènere, edat i nivell d'estudis.
- Grups de discussió; sessions de debat amb l'associació de dones d'un barri, un grup de joves, un de gent gran i una AMPA.

Aquesta fase es tanca amb els guions de debat, el diagnòstic validat en el Grup de Treball

FASE DE PARTICIPACIÓ OBERTA

PRINCIPALS ACCIONS

- Se sintetitzen els guions de debat en un document més reduït: les Eines de Debat.
- El Grup de Treball convoca entitats i ciutadania a debatre els documents a la Jornada de Treball.
- Es recullen les noves aportacions i s'elabora la documentació final.

FASE DE TANCAMENT

PRINCIPALS ACCIONS

- Es valida el document a les àrees de Cultura de l'Ajuntament de Granollers i de la Diputació de Barcelona.
- S'aprova el document al Consell de Cultura.
- S'aprova el document al Ple municipal.

2

Diagnòstic: el nou context,
els nous reptes

El canvi de context cultural de Granollers no es pot analitzar sense fer una caracterització, encara que breu, de la transformació urbana i sociodemogràfica que s'hi ha produït els últims anys. Efectivament, la ciutat està immersa en un procés important de canvi, vinculat, en bona mesura, a la dinàmica que s'està produint a les poblacions mitjanes i grans catalanes en aquest inici de segle XXI.

Aquesta transformació és un dels elements analitzats per poder fer un bon diagnòstic de la realitat cultural. Ara bé, hi ha molts altres elements d'anàlisi que cal apuntar des de la mirada de l'Agenda 21 de la cultura. Per a l'elaboració d'aquest examen, s'han combinat l'aproximació quantitativa a partir de la documentació generada per altres estudis o aportada per l'Ajuntament,⁴ i la qualitativa mitjançant l'explotació dels resultats de les entrevistes i el treball amb grups de discussió. Els criteris de selecció en l'aproximació qualitativa han estat:

- Entrevistes a agents culturals locals. El Grup de Treball de l'Agenda 21 va elaborar íntegrament la llista de persones que calia entrevistar, tenint com a criteris que hi hagués persones de tots els sectors, de diferents edats i una certa paritat entre gèneres.
- Entrevistes segons el perfil sociològic:⁵ s'han cercat a partir de diferents xarxes de coneixement 18 persones que complissin els 18 perfils dibuixats tenint en compte les variables sexe, edat i nivell d'instrucció. Els grups d'edat han estat: jove de 16 a 34 anys, adult de 35 a 64 anys, persona gran de més de 65 anys. La variable nivell instructiu s'ha definit com: dèficit instructiu (no es tenen estudis o no s'ha finalitzat l'educació primària o només s'ha completat EGB), suficiència acadèmica (persones amb EGB2, batxillerat, ESO i FP1), nivell d'instrucció elevat (superats batxillerat superior, FP2, BUP i COU o s'ha obtingut un títol de grau mitjà o superior).
- Grups de discussió constituïts per persones que no acostumen a formar part de processos participatius en l'àmbit de la cultura. Se cercava una mirada externa, no viciada. Els grups seleccionats són l'associació de dones d'un barri, un grup de joves, un de gent gran i una AMPA.

El diagnòstic sobre la realitat cultural s'estructura a partir dels tres eixos ja avançats: accés a la cultura, expressivitat cultural, i governança i participació.

⁴ Per a aquesta publicació s'han seleccionat els gràfics i les taules més significatius. En la versió àmplia de l'estudi es podrà comprovar com s'aprofundeix més en l'anàlisi de les dades.

⁵ En aquesta publicació es reproduïxen literalment algunes de les frases dites per aquestes persones en les entrevistes. En la versió àmplia es reserva un apartat a l'aproximació sociològica per a cada eix del diagnòstic.

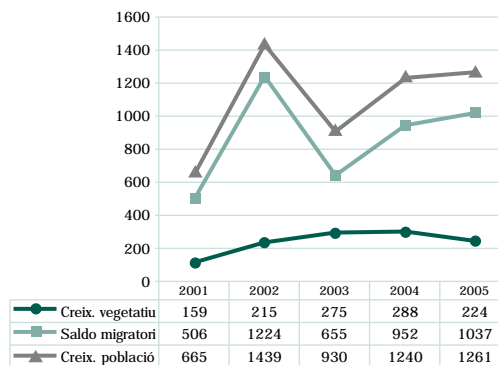
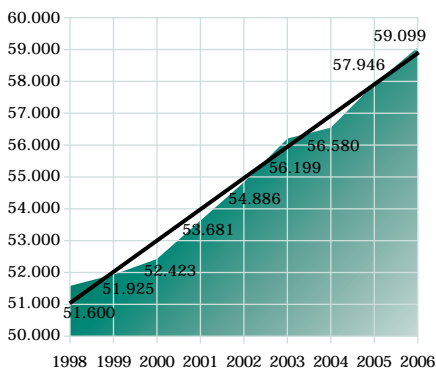
2.1. CONTEXT SOCIODEMOGRÀFIC

Granollers és la capital del Vallès Oriental. Té una extensió de 14,89 km i està situada a la vall del Congost, a una altura mitjana de 148 m sobre el nivell del mar. La seva situació territorial estratègica dins el mapa català l'ha fet esdevenir, en la història, una cruïlla de camins. Dues línies de ferrocarril creuen el territori (la que va de Sant Vicenç de Calders a Maçanet-Massanes i la que porta de l'Hospitalet a Vic), a més de l'AP-7, que uneix Granollers amb la frontera. Aquesta connectivitat ha estat un motor de desenvolupament econòmic. Cal sumar a aquesta situació privilegiada un ric entorn natural, amb el massís del Montseny i la Serralada Litoral com a teló natural.

La població ha anat creixent de manera continuada els últims anys. Com es comprova en el gràfic següent, el creixement ha patit poques oscil·lacions amb relació a la seva línia de tendència. També cal remarcar que l'augment de l'últim any se situa per sobre d'aquesta línia i això, per tant, prefigura que encara és lluny d'aturar-se. Quant a qui l'està protagonitzant, el gràfic ens indica que l'evolució del creixement discorre paral·lela al del saldo migratori (la diferència entre els que marxen i els que arriben a viure a Granollers), mentre que el creixement vegetatiu presenta poques oscil·lacions. En aquest sentit cal destacar dos fenòmens: la immigració extracomunitària, i l'arribada de població provinent de Barcelona i el seu entorn més proper.

18

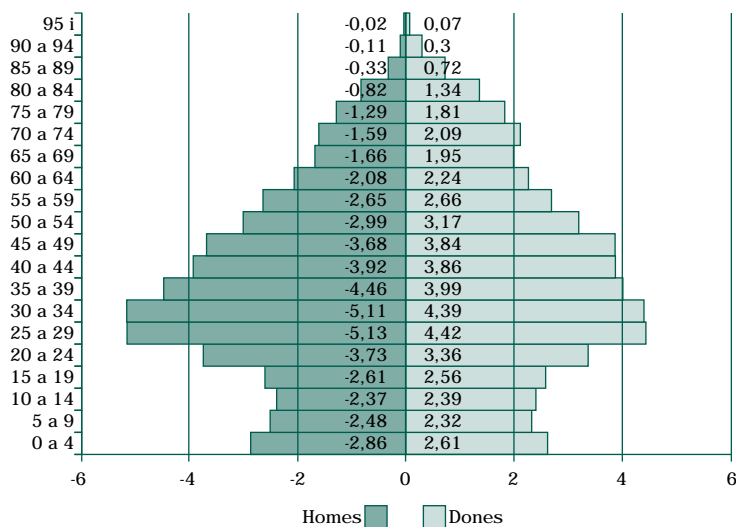
Gràfic 1 Evolució i caracterització del creixement de població

Font: Ajuntament de Granollers

L'estructura d'edats de la població es caracteritza per un important pes de la població de 25 a 35 anys. Precisament aquesta franja d'edat, una mica més ampliada, és la que està caracteritzant el creixement de la població. Tot i que les franges inferiors de la piràmide són estretes, la caracterització de l'augment que s'està produint fa preveure canvis. El major gruix de la franja 0-4 anys respecte de les anteriors, sumat a la situació d'un major nivell de fertilitat en la franja 25-35, fa preveure que en els propers anys augmenti el nombre de naixements i, per tant, el pes de la base de la piràmide.

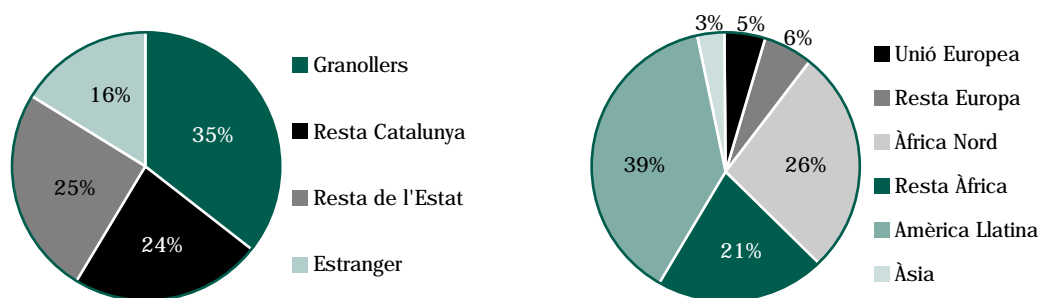
Gràfic 2 Piràmide d'edats de Granollers (2006)

Font: Ajuntament de Granollers

A Granollers, cal destacar l'augment de la immigració, que està caracteritzant un dels canvis estructurals més importants en la nostra societat. En concret, un 16% de la població és d'origen estranger. Amèrica Llatina i Àfrica del Nord són els principals llocs de procedència. El 25% de població d'origen de la resta de l'Estat s'explica per la importància de la immigració interior dels anys 60 i 70 del segle passat. L'arribada de persones de Barcelona i l'atracció de Granollers respecte de la seva rodalia expliquen que un 24% dels seus habitants vinguin de la resta de Catalunya.

Gràfic 3 Origen de la població i estrangers segons lloc de procedència (2006)

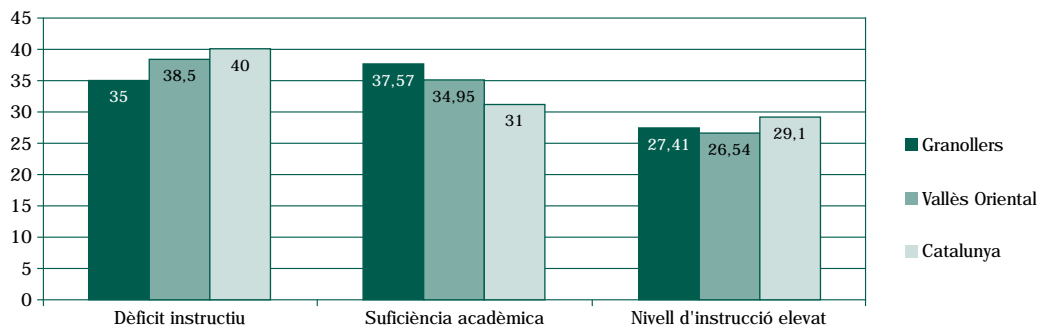

Font: Ajuntament de Granollers

La població de Granollers mostra uns nivells d'instrucció superiors a les mitjanes comarcal i catalana. Cal, però, objectar-hi que només es disposa de dades del 2001 i que, per tant, el gràfic mostra una realitat passada en què els canvis estructurals dels últims anys no queden suficientment reflectits. En qualsevol cas, tot i que, pel que fa al nivell de déficit instructiu, el pes de la població és menor que a la resta d'àmbits territorials, cal remarcar que això no es tradueix en xifres superiors a la mitjana catalana amb nivells d'instrucció elevats.

20

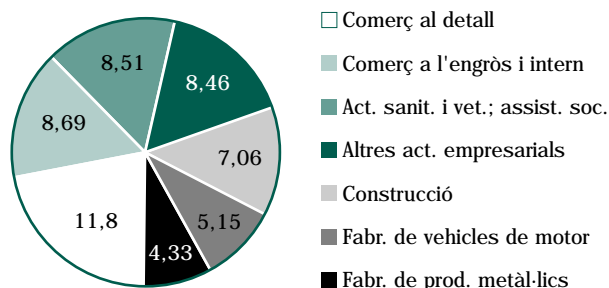
Gràfic 4 Nivell d'instrucció de la població de 25 anys i més. Comparativa en percentatges (2001)

Font: Elaboració pròpia a partir de la Base de dades de municipis i comarques (IDESCAT)

Pel que fa a l'activitat, el primer que destaca és el pes del comerç, tant al detall com a l'engròs, en la contractació de treballadors. Això sumat a la resta d'activitats sanitàries, d'assistència social i altres d'empresarials dóna compte del pes creixent del sector serveis en l'economia de la ciutat.

Gràfic 5 Principals activitats econòmiques segons el percentatge d'assalariats (CNAE 2 dígit), 4t trimestre (2004)

Font: Observatori de l'activitat econòmica i el mercat de treball del Vallès Oriental

2.2. CONTEXT CULTURAL: ANÀLISIS DES DE LA PERSPECTIVA DE L'AGENDA 21

2.2.1. Accés a la cultura

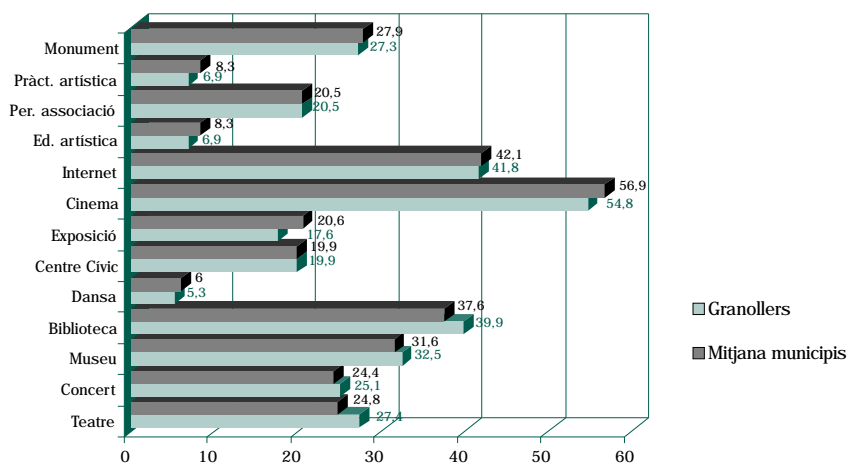
Per analitzar l'accés a la cultura cal, en primer lloc, definir què significa el mot: es pot parlar de cultura en termes antropològics i sociològics (en aquest cas tota acció humana i social en té un component) ; o bé com allò que és objecte de la política cultural. En la nostra aproximació, partim de la segona definició, entenent-la de manera àmplia.

L'anàlisi de l'accés a la cultura se situa en el moment previ a la pràctica o el consum culturals. Centra l'interès en les motivacions i les barreres que troba la població a l'hora d'accedir-hi. Les primeres s'analitzen a partir de les pràctiques existents, la seva capacitat de penetració en la població. Els obstacles cal detectar-los mitjançant una casuística múltiple que provoca que les persones se sentin lluny dels circuits culturals que, en realitat, pot ser que tinguin a prop seu.

Els elements dominants des del punt de vista de l'accés a la cultura són:

- No hi ha diferències significatives d'accés a la cultura entre Granollers i municipis similars
- L'anàlisi de les diferències en l'accés a la cultura entre territoris ha de tenir en compte la dimensió de les zones comparades: les grans diferències apareixen quan es comparen països o continents i no les ciutats d'un mateix entorn.
- L'enquesta sobre hàbits i consum cultural realitzada per la Diputació de Barcelona a 17 municipis de la província l'any 2005 (DEMOSCERC) indica que Granollers està a un nivell similar al de la mitjana en consum i pràctica culturals.

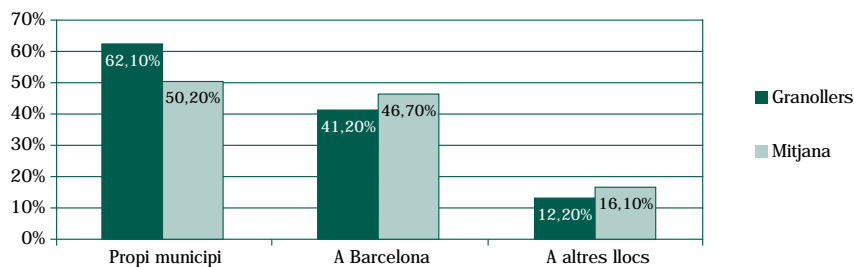
Gràfic 6 Percentatge d'activitats realitzades en els darrers 12 mesos

Font: DEMOSCERC 2005

- El consum cultural es produeix, majoritàriament, a la mateixa ciutat. L'alta capacitat de retenció de públic pot oferir tant valoracions positives com negatives. Positiu seria el fet que les persones no es moguessin de Granollers perquè hi troben suficient oferta cultural. Negatiu seria que la distància amb Barcelona limités l'accés a la potent oferta de la capital.

Gràfic 7 Lloc de realització de les activitats

Font: DEMOSCERC 2005

- Els recursos dedicats a la cultura: una condició necessària per a l'accés
- En cultura, el fet de disposar d'una bona oferta de programació i d'uns bons equipaments és una condició necessària, tot i que no suficient, per aconseguir uns nivells de consum i pràctica culturals elevats:
 - És una condició necessària ja que es requereixen infraestructures i oferta perquè es pugui consumir i practicar cultura.
 - No és condició suficient perquè els nivells de consum i la pràctica culturals no s'expliquen només per la política cultural, entesa com a oferta d'equipaments i programacions, sinó que hi tenen una influència directa les característiques socials, territorials i econòmiques del municipi.
- A Granollers, hi ha exemples recents que afirmen la importància dels recursos per aconseguir un major accés a la cultura:

· La posada en funcionament del Teatre Auditori el 2002 va provocar que es doblés el nombre de persones assistents a un espectacle i el públic s'ha estabilitzat en prop dels 40.000 espectadors anuals.

· Les biblioteques són els equipaments culturals que més embranzida han agafat: la ciutat, que ja disposava de Can Pedrals, va fer un important pas amb l'obertura de la Biblioteca Roca Umbert. Amb més de 220.000 visites el 2006, ja han donat carnets d'usuari a un 30% de la població.

· La posada en funcionament de tot el complex cultural de la Roca Umbert haurà d'acabar de validar aquesta tendència.

• Perquè la posada en funcionament d'un equipament tingui un clar efecte en l'accés, es requereix que la programació que s'hi faci arribi a les persones i les atregui correctament. Per això, és important que:

· El tipus d'oferta tingui equilibri constant entre la qualitat i la voluntat d'aconseguir una gran quantitat de públic. A Granollers això s'ateny força ja que es combina l'excel·lència amb l'emergència, i la tradició amb la innovació.

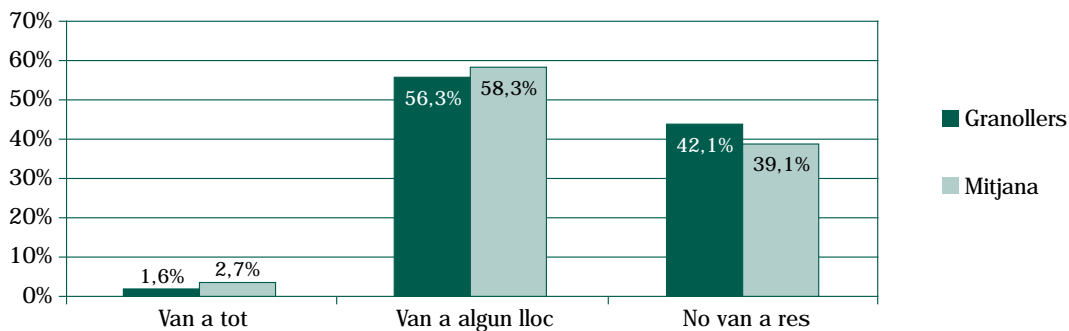
· La informació arribi correctament a tots els seus potencials usuaris. Aquesta barrera és una de les limitacions més clares d'accés. A Granollers, caldria estudiar si la informació està arribant de manera adequada al públic potencial, ja que hi ha divergència d'opinions en aquesta qüestió. En qualsevol cas, la frase d'un dels entrevistats durant el treball de camp dona compte de la importància de rebre la informació:

[...] nos habían mandado del Ayuntamiento una serie de, así un librito, que venían todas las cosas que hacen, las actividades y... nos apuntamos a esto.
Home major de 65 anys, suficiència acadèmica.

• Els centres cívics de Granollers aconseguixen arribar a persones que, en una bona part, no són consumidores habituals d'altres ofertes culturals. Per tant, es mostren com una bona porta d'entrada a la pràctica i al consum. Demostren que dirigir específicament alguns recursos a grups de població determinats és una bona mesura de reequilibri i una notable política per fomentar l'accés a la cultura. Ara bé, també cal plantejar-se si això té repercussions en la vida quotidiana d'aquestes persones i si desperta nous interessos o només es vincula a una activitat molt determinada del centre cívic.

- La identificació de persones i de col·lectius que no accedeixen a la cultura: una problemàtica conceptual
- Tot i que no és una qüestió específica de Granollers, s'ha de reconèixer la dificultat que hi ha a identificar quines són les persones i els col·lectius que no accedeixen a la cultura. La problemàtica prové de definir on se situa el llindar a partir del qual es pot considerar que una persona no arriba a la cultura, ja que totes les persones tenen un nivell, per molt baix que sigui, de consum cultural, perquè es fa present de moltes maneres en la societat. En últim terme, és una qüestió molt relacionada amb quin concepte de cultura es tingui en consideració.
- Per resoldre la problemàtica es pot definir el no-públic com les persones i col·lectius que, per una raó o altra, resten excloses de manera habitual dels circuits estables de consum o participació en activitats culturals. Aquelles que no hi accedeixen per voluntat pròpia (autoexclusió) o les que hi perceben una sèrie de barreres que els hi dificulten l'accés.
- A Granollers, un nombre molt important dels enquestats –prop del 40% segons DEMOSCERC 2005– declaren no haver realitzat cap de les següents activitats: anar al teatre, a una biblioteca, a un museu, a escoltar un concert o anar a veure una exposició. Es fa difícil afirmar que un 40% de la població no ha fet cap mena de consum o aproximació a la cultura durant l'últim any, però sí que es pot deduir que una part molt important de la població se situa lluny d'aquesta pràctica o consum, o que aquesta és, si més no, la seva percepció.

Gràfic 8 Assistència durant l'any a teatre, biblioteca, museu, concert, exposició

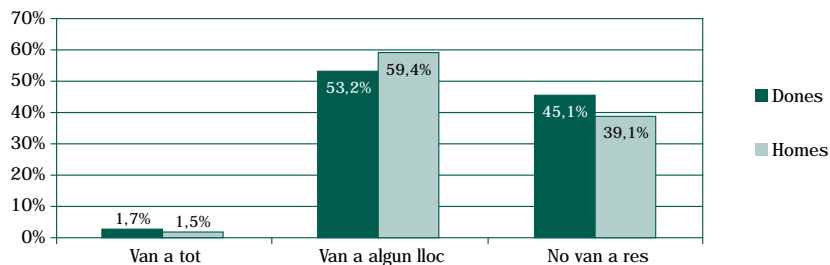

Font: DEMOSCERC 2005

- El nivell educatiu de les persones és la principal barrera d'accés a la cultura
- El creuament de variables de les dades del DEMOSCERC 2005 permet detectar quins col·lectius tenen més dificultat per accedir a la cultura. La variable que es mostra més explicativa és el nivell educatiu:

· Els homes tenen un nivell de consum més elevat que les dones: no fan cap de les activitats el 45,1% de les dones i el 39% dels homes.

Gràfic 9 Assistència durant l'any a teatre, biblioteca, museu, concert, exposició

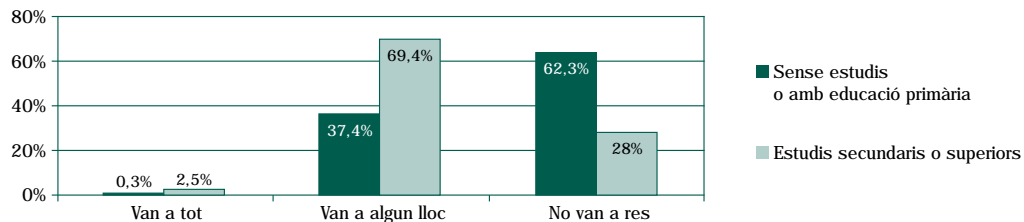

26

Font: DEMOSCERC 2005

· El nivell d'estudis és la principal clivella per identificar els que no accedeixen a la cultura; no fan cap de les activitats el 62,3% de les persones sense o amb estudis primaris davant un 28% dels que en tenen de secundaris i superiors.

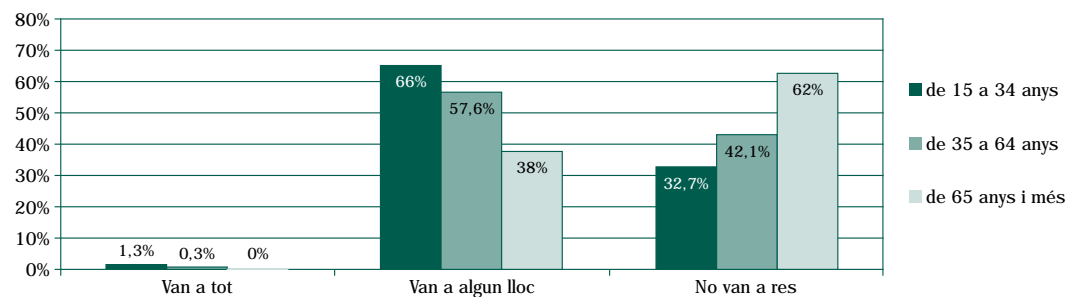
Gràfic 10 Assistència durant l'any a teatre, biblioteca, museu, concert, exposició

Font: DEMOSCERC 2005

- El nivell de consum cultural és inversament proporcional a l'edat: a menys edat, més consum cultural; no fan cap de les activitats un 33% dels joves de 14 a 34 anys, un 42% de 35 a 64 anys i un 62% de més de 65 anys.

Gràfic 11 Assistència durant l'any a teatre, biblioteca, museu, concert, exposició

Font: DEMOSCERC 2005

- Les diferències d'accés a la cultura segons el nivell educatiu són molt significatives i indiquen:

- les limitacions que té la política a l'hora d'incidir en l'increment dels nivells de consum i garantir l'accés a la cultura.
- la importància que tenen les polítiques educatives i els seus efectes sobre la inquietud cultural de les persones.

- L'aproximació qualitativa realitzada en el treball de camp d'aquest estudi confirma la importància del nivell educatiu: les persones amb un grau d'instrucció baix afirmen, majoritàriament, que la cultura mai ha estat present de manera significativa en els seus espais de socialització. I que se senten lluny dels circuits culturals, no en formen part i no saben com accedir-hi. Entenen que aquesta mena d'oferta no es dirigeix a ells sinó a col·lectius dels quals no formen part. La reproducció literal d'una de les seves afirmacions ho deixa clar:

[...] pero qué le voy a explicar si yo no he hecho nunca nada...
Dona major de 65 anys, amb dèficit instructiu.

- L'accessibilitat com un nou paradigma de les polítiques culturals de proximitat
- Durant els últims anys, han proliferat a Europa les polítiques de proximitat com la manera d'acostar la cultura a la ciutadania, procurant un vincle entre els equipaments i el territori que els és més proper (un bon exemple d'això és la Xarxa de Centres Cívics de Granollers). Els bons resultats de moltes experiències aconsellen fer un pas més per aprofundir en la qüestió de l'accessibilitat. En aquest sentit, cal apuntar que l'aposta per les lògiques ascendents que es fa des d'equipaments de proximitat permet la definició de programes i projectes a partir de l'expressió de necessitats que fan determinats col·lectius socials.
- L'accessibilitat dels equipaments i dels serveis culturals pot tenir a veure amb la seva proximitat territorial, però hi ha altres aspectes que cal tenir en compte:

· Accessibilitat geogràfica: Granollers té unes dimensions i una orografia que provoquen que la barrera geogràfica d'accés a la cultura tingui una repercussió limitada. La ubicació dels equipaments de referència (Teatre Auditori i Museu) i de les biblioteques i centres cívics dibuixa un mapa equilibrat i ben distribuït des del punt de vista territorial. Amb tot, hi ha una sèrie de barris (Can Bassa, Palou, Can Gili) que sí que queden aïllats del centre, on es desenvolupa la major part de l'activitat cultural i, tot i disposar de centres cívics, tenen més dificultats d'accedir-hi. Per altra banda, la proximitat de Barcelona i les bones vies de comunicació per arribar-hi fan molt accessible tota l'oferta cultural de què disposa la capital catalana.

[...] me gustaría haber pintado y haber aprendido a leer, porque no hay sitios para mí, ¿dónde vas a aprender? Tengo que ir a casi la punta de Granollers, a Roger de Flor: Y tú piensas: oye, de por aquí tienes que ir a allá abajo cuando por aquí podrían poner una escuela de adultos, hay muchísima gente como yo, pintar y cosas, sales de la rutina de cada día.
Dona d'entre 35 i 64 anys, suficiència acadèmica.

- L'accessibilitat física: a Granollers fa temps que es va treballant en el disseny arquitectònic dels espais públics per adaptar-los a les persones amb limitacions físiques. En aquest sentit, si bé els equipaments culturals més nous tenen aquestes característiques, cal seguir actuant perquè siguin tots els que en gaudeixin. I, sobretot, aquells espais que es projecten –nous centres cívics, espais de la Roca Umbert– han de posar una atenció especial en aquests aspectes.
- L'accessibilitat temporal: els canvis en l'estructura i en la percepció dels temps socials no es poden passar per alt en l'oferta de serveis per a la ciutadania. La

manca de disponibilitat de temps és una de les principals barreres d'accés a la cultura. I aquesta afecta més a determinats col·lectius socials (p. ex., dones amb doble presència en el treball productiu i reproductiu, persones amb dependents al seu càrrec) que no pas a altres. Per això, cal fer aflorar aquesta problemàtica i que les polítiques d'accés a la cultura defineixin programes per a aquests col·lectius.

Podrían decir: se abre al público tales actividades ya que las que no puedan venir por la tarde, vengan por la mañana... a lo mejor hay personas que por la mañana; pues bueno, amas de casa que no trabajan por la mañana, que mientras los niños están en el colegio pues bueno voy a aprovechar...

Grup de discussió, associació de dones d'un barri.

- En l'accés a la cultura, es reproduïen desigualtats socials
- Les circumstàncies socials i econòmiques de les persones condicionen el seu accés a la cultura. En l'estat del benestar, s'ha prioritzat una sèrie de serveis que es caracteritzen per la universalització pel que fa a l'accés (educació o sanitat). En canvi, en el cas de la cultura, això no és així. De manera que es reproduïen i, en alguns casos, s'accentuen les desigualtats existents quan s'intenta accedir-hi, perquè moltes de les barreres tenen la seva arrel en elements d'estructura social:

· El nivell econòmic. Una bona part de l'oferta cultural que hi ha a Granollers és de pagament; per tant, en aquests casos l'elecció del consumidor té més components de decisió que no pas en activitats gratuïtes. Tant és així que una de les justificacions més popularitzades sobre el baix consum cultural de la població en general és precisament el preu de les entrades. Però el que és més important és el valor que el consumidor dona a l'oferta cultural i el cost d'oportunitat que li suposa adquirir altres productes.

[...] El cinema és molt car, és molt car...

Grup de discussió de joves.

[...] a nivell econòmic soltar 20 euros per persona per una obra de teatre i sou dos i no sé què, ja no són 20 euros, ja són 40; vull dir: el nivell del teatre està molt per damunt de la gent normal...

Grup de discussió d'una AMPA.

· La pertinença a un entorn social determinat. Si la xarxa social amb la qual es relaciona una persona no té un cert nivell de consum i pràctica culturals, el seu accés

és molt més difícil. Aquí cal posar l'accent en les xarxes socials creades a l'entorn de la pertinença a col·lectius amb l'origen com a característica comuna. Així, el fet que amics, familiars, veïns i coneguts realitzin una activitat cultural és una bona porta d'entrada a la pràctica. Un exemple d'aquesta porta d'accés és la tasca que es desenvolupa des dels centres cívics de Granollers.

[...] por vergüenza que no conocía, que la gente va pero yo para estas cosas hasta para empezar soy... y yo por eso me cuesta un poquito, una vez conozco más ya me suelto y soy muy abierto para la gente...
Home major de 65 anys, suficiència acadèmica.

[...] quizás lo que decía antes, que sea un poco más abierto, [...] y que fuera algo más, porque todo esto de la fiesta se basa en lo mismo...
Home de 35 a 64 anys, dèficit instructiu.

· La discriminació de gènere. Quan apareixen noves necessitats a la llar (malaltia o dependència) qui acostuma a renunciar al seu temps personal (el que es podria dedicar a la cultura) són les dones. En situació de normalitat, sense dependències, la doble presència en el treball productiu i reproductiu també limita les possibilitats d'accés.

[...] penso inclús que a vegades masses coses, llavors la gent tampoc pot arribar a tot; vull dir: de vegades et trobes que fan tres coses alhora, no es pensa a la vegada amb els horaris de les mares que treballen fora i dintre de casa; llavors pensa que de vegades és una cosa més de que es fa perquè es fa i no es pensa realment amb qui vindrà...
Grup de discussió d'una AMPA.

· La mobilitat social. L'alt nivell de consum cultural s'havia considerat durant molts anys un factor que permetia la mobilitat dins la societat. Es tractava d'una qüestió de prestigi i de capital social. D'uns anys ençà, al nostre país, la bonança econòmica ha fet que els elements considerats com a factors de mobilitat tinguin un component molt més material, vinculat a possessions com el cotxe, l'habitatge, etc. Aquest canvi de valors ha comportat una negació del que anteriorment havia estat prestigiós per aprofundir i elevar, encara més, allò que dona prestigi en l'actualitat. Aquesta pèrdua de consideració de la cultura, tot i no ser una barrera en si mateixa, provoca que s'hagi perdut un dels motius que podia acostar moltes persones al consum i a la pràctica culturals.

- La confusió dels límits entre la barrera lingüística, social i geogràfica
- L'aproximació sociològica a la realitat cultural de Granollers permet fer una lectura més afinada sobre què hi ha al darrere de discursos que situen la llengua com una de les principals barreres d'accés. A Granollers, hi ha molt poca població que no entengui el català (6%, IDESCAT 2001), però també n'hi ha que quan rep informació sobre activitats culturals en català no se sent cridada al seu consum o a participar-hi.

[...] en Granollers lo que veo... casi todo en catalán [...] si hubiera más en castellano pues sí que me gustaría ir.
Dona d'entre 35 i 64 anys, insuficiència acadèmica.

- La llunyania respecte de l'oferta cultural en català és expressada per col·lectius majoritàriament castellanoparlants, la major part dels quals són alhora els que viuen als barris més perifèrics de la ciutat de Granollers. Molts entenen que l'oferta cultural de la ciutat, que es fa en català, es dirigeix a la població del centre de la ciutat, que és catalanoparlant. Una divisió simbòlica difícil de trencar.

[...] los actos sociales, los que se ven en la calle, en las fiestas, las colaboraciones, los conciertos, esto está hecho como si fuera para una élite social, una élite, y va dirigida a una élite y, con todos mis respetos, élite con un sesgo catalán muy importante... [...]. Por el punto que... en la zona en que nosotros vivimos no hay nada... no hay nada, te tienes que ir al centro, está abandonado; ahora empiezan a hacer algo, pero nosotros nos hacen falta muchísimas cosas...
Adult d'entre 35 i 64 anys, suficiència acadèmica.

- Analitzant l'estructura social dels barris cal preguntar-se si realment és la llengua la barrera o bé si hi ha altres elements estructurals i simbòlics que expliquen per què molta de la seva població no se sent vinculada als circuits culturals de la ciutat. L'edat (persones grans) i el nivell d'instrucció (nivells més baixos) són dues variables que, com s'ha vist en el DEMOSCERC 2005, són explicatives d'un menor accés a la cultura.
- Mitjançant la tasca dels centres cívics, s'ha acostat la cultura a moltes de les persones dels barris que se senten poc vinculades a altres circuits locals. Des dels serveis de proximitat es pot aprofundir a desfer elements simbòlics vinculats a la pertinença a un territori i a un grup social, trencant barreres per tal que les persones puguin participar en activitats culturals que, en principi, no les consideren com a pròpies.

2.2.2. Expressivitat cultural

Es pot entendre de manera molt àmplia. En aquest estudi s'ha acotat el concepte a partir de la idea d'entendre l'expressivitat com la pràctica o la participació activa de la ciutadania en l'activitat cultural. És a dir, quan la persona es converteix en subjecte de la cultura. Quan és qui crea, realitza o practica alguna activitat. S'entén aquest exercici com una vehiculació de la seva capacitat expressiva i, per tant, no estem parlant de consum.

L'objecte d'anàlisi és determinar qui protagonitza la pràctica, per què unes persones troben mecanismes per a l'expressió cultural i altres no i quins són els instruments i recursos que tenen a la seva disposició.

- Les limitacions de la política cultural
- Amb l'anàlisi de l'expressivitat cultural a Granollers, s'han constatat les limitacions dels municipis de mida mitjana i de les polítiques per assegurar el dret de desenvolupar la capacitat expressiva de la ciutadania.
- Entre la disposició expressiva, intrínseca a la condició humana, i els mecanismes per al seu aflorament, hi ha una sèrie de condicionants socioestructurals que limiten la capacitat d'actuació des d'una perspectiva únicament cultural:
 - El nivell instructiu de les persones
 - La capacitat adquisitiva
 - La disponibilitat de temps lliure
 - La dependència d'altres persones
 - La pertinença a certes xarxes socials
- Aquests, entre d'altres, són aspectes que depassen la potencialitat d'incidència del que tradicionalment s'ha considerat política cultural.
- La importància de la formació al llarg de la vida
- Si les persones han desenvolupat hàbits culturals en determinades èpoques de la vida, després hi mostren una major implicació i participació. Les persones que no s'han format

de joves en un entorn vinculat a la pràctica cultural tenen més dificultat per iniciar-s'hi més tard.

[...] yo he estado criando hijos, ahora criando nietos...
yo ya tengo las tardes y las mañanas más libres, pero hasta ahora he estado haciendo eso...
Dona major de 65 anys, suficiència acadèmica.

[...] vaig dir: ostres!, quan em jubili i això, podré llegir algun llibre,
podré amb serenor, aniré a la biblioteca i enraonarem amb els amics, etc.
Home major de 65 anys, suficiència acadèmica.

- El fet de sentir-se vinculats a la pràctica cultural té molt a veure amb l'educació rebuda, amb la comprensió dels llenguatges artístics i amb l'actitud de l'entorn durant les diferents fases socialitzadores.
- Granollers té molt camí per córrer en la planificació global dels ensenyaments i la formació artística. De la realitat actual es poden destacar alguns aspectes:
 - L'oferta formativa en disciplines artístiques presenta una estructura fragmentada i desigual segons la matèria. Mentre que en l'àmbit de la música té una molt bona situació, amb suficient qualitat i diversitat en l'oferta, en la resta es detecta un dèficit important.
 - Hi ha una bona oferta de tallers a la Xarxa de Centres Cívics de Granollers. Els centres cívics han demostrat ser una bona porta d'entrada a la pràctica artística, sobretot per a aquelles persones que en altres moments de la vida no han pogut formar-se en aquestes expressions.
 - Es fa un treball específic amb les escoles. Tot i que es realitzen tallers i algunes actuacions formatives, molta de la tasca que es fa amb les escoles té a veure amb la proposta d'espectacles infantils, convertint l'alumnat en públic consumidor. És important el coneixement dels diferents llenguatges artístics, però també cal que aquest provingui de la pràctica.
 - El batxillerat artístic de l'IES Celestí Bellera és una bona base. Disposar d'aquesta línia és un bon punt de partida perquè els joves trobin sortida a les seves inquietuds creatives.

- La necessitat de disposar d'espais per a l'expressivitat
- La pràctica cultural en el vessant d'exercici artístic no depèn exclusivament dels recursos que s'hi esmercin. Ara bé, la posada a disposició de la ciutadania d'equipaments suficients per realitzar-lo és una condició necessària perquè aquesta expressivitat aflori.
- A Granollers, segons el DEMOSCERC 2005, l'artística se situa a la cua de les pràctiques culturals. Les dades indiquen que hi ha molt poca població que exerceix o que es forma en activitats artístiques, per sota de la mitjana dels municipis on s'ha realitzat l'enquesta.

Gràfic 12 Estudi i pràctica d'activitats artístiques

Pregunta: En els darrers 12 mesos ha estudiat o practicat alguna activitat artística?

Font: DEMOSCERC 2005

- El foment de la creació que es fa a Granollers se centra en els premis i ajuts a la producció. No s'ha dissenyat una estratègia global per al foment de la capacitat expressiva de la ciutadania, sinó que s'ha fet un tractament parcial per a cada disciplina artística. Els premis literaris i els ajuts a la creació escènica són les experiències més destacables en aquest sentit.
- El desenvolupament del projecte estratègic Roca Umbert Fàbrica de les Arts suposarà un punt d'inflexió important en el panorama creatiu de la ciutat. Tot apunta que caldrà treballar en un equilibri constant entre la dimensió local i la nacional de tots els projectes i equipaments que s'hi posin en funcionament.

- El teixit associatiu pot ser una bona plataforma per vehicular l'expressivitat
- La participació en associacions culturals és la principal forma de pràctica cultural a Granollers. Hi ha una percepció majoritària a l'hora de destacar el teixit associatiu com un dels elements més identificadors de la cultura de Granollers. En un moment de transformació de la ciutat, l'activitat associativa està jugant una clara funció identitària i d'afirmació col·lectiva. Un 20% dels enquestats al DEMOSCERC 2005 asseguren pertànyer a una associació, una xifra idèntica a la de l'enquesta a escala agrupada.

Gràfic 13 Pertinença a entitats i associacions

Pregunta: Pertany a alguna entitat o associació cultural, social, esportiva o política?

Font: DEMOSCERC 2005

- L'important creixement de la població els últims anys no ha modificat gaire l'estructura associativa cultural de la ciutat. La nova població, vinguda de la immigració o arribada des de l'Àrea Metropolitana, encara té un nivell de vinculació baix respecte de l'activitat cultural i associativa.
- L'entrada a les associacions, tot i la seva voluntat d'obertura, acostuma a estar vinculada al coneixement, l'amistat o el parentiu. És a dir, la pertinença a certes xarxes socials determina en gran mesura la vinculació a les associatives.

- La pèrdua de pes simbòlic de la pràctica cultural
- Tot i no tractar-se d'una qüestió específica de Granollers, es detecta un cert retrocés en la importància que es dona a la pràctica cultural. Les persones amb nivell instructiu elevat i mitjà són les que més referència fan a la participació cultural com un factor de capital social i mostren una major predisposició a formar-ne part. En canvi, les que tenen un nivell d'instrucció més baix no hi atorguen tanta importància i els costa més identificar-la o separar-la d'altres pràctiques.
- La manca de temps lliure és un dels arguments més utilitzats per justificar el fet de no desenvolupar cap activitat cultural. Tot i que és cert que l'ordre temporal de la societat ha canviat els últims temps, també ho és que constantment creixen el nombre d'hores diàries dedicades a d'altres pràctiques. Per tant, les hores de què es disposa durant el dia són les mateixes i el que cal analitzar és què s'està prioritzant. El prestigi o desprestigi social d'una activitat determina en gran mesura el temps que les persones hi dediquen.

- La pràctica cultural com un mecanisme de cohesió social

36

- L'activitat cultural no només és bona per al desenvolupament de la capacitat expressiva de les persones, sinó que s'ha mostrat com un bon mecanisme per a la cohesió social. A través seu es poden establir entorns on l'intercanvi sigui més fructífer i on es vagi teixint una xarxa de coneixement i complicitat ferma.

[...] i sobretot perquè participen, perquè vénen aquí i participen i donen la seva opinió i agafes una cadira i la deixes i ajudes... poden veure el seu fill, el seu germà, coses així, eso es muy importante...
Grup de discussió d'una entitat veïnal.

- Per a les persones d'origen immigrant, la participació cultural, ja sigui pròpia o a través dels fills, es mostra com un bon mecanisme per conèixer la cultura d'acollida i per establir relacions i xarxes socials.

[...] el problema es que hasta hace unos años... y sobre todo de 5 años para atrás, yo Granollers lo utilizo como ciudad dormitorio, lo que pasa es que tengo la suerte de tener unos críos de 7 y 8 años que me obligan a salir y de hecho... en el parque, siempre estoy dando vueltas por Granollers, siempre participando en todos los eventos deportivos que hay por Granollers, si hay desfiles o shows de estos que te montan en la calle mayor, pues también participo, pues básicamente por ellos, por integrarlos...
Home de 35 a 64 anys, dèficit instructiu.

A través de les activitats adreçades als infants, molts pares i mares han retornat a la pràctica cultural. Això ha creat nous vincles entre ells i s'ha establert una xarxa social amable i acollidora per a nous nens. Aquest tipus d'actes tenen la virtut de potenciar els intercanvis i el coneixement tant intergeneracional com intrageneracional.

[...] la meua filla ara és de la colla de diables, des de fa poc, i ella hi va i jo m'he fet sòcia...
Dona d'entre 36 i 64 anys, nivell d'instrucció elevat.

- Per al grup d'edat jove, la pràctica cultural és vista com un bon mecanisme per expressar la seva necessitat d'autonomia, de llibertat i d'afirmació de la pròpia individualitat. Entorn a la música o a expressions culturals urbanes com el grafit, els joves es troben, es coneixen i creen les seves xarxes.
- La Festa Major i les festes dels barris es valoren com a principals espais on es combina perfectament l'expressió cultural i festiva amb la seva funció de cohesió social.

[...] la Festa Major, perquè és com una tradició diguéssim, és la trobada típica que coneixes a tothom, a la majoria de gent, et trobes a la gent que a l'igual veus de Festa Major en Festa Major...
Jove de 16 a 34 anys, nivell instructiu elevat.

- L'oportunitat de creació de valor simbòlic i col·lectiu a partir de la pràctica cultural
- L'activitat cultural, a més de desenvolupar certes capacitats humanes, serveix perquè en moments molt determinats aparegui el talent, l'excel·lència com un element de riquesa cultural amb capacitat d'emoció sobre les persones que en gaudeixen.
- Tenir una població que troba al seu abast els mecanismes suficients per a l'activitat creativa permet que persones determinades puguin desenvolupar el seu talent, sent, aquest, un element de projecció i de difusió dels llenguatges artístics. A Granollers, la Roca Umbert pot ser una gran plataforma perquè això succeeixi.

2.2.3. Governança i participació

La governança en l'àmbit cultural es defineix a partir de la participació que té cadascun dels agents que conformen el sistema cultural de Granollers en la presa de decisions. Cal

aclarir que quan en termes de governança es parla de participació es fa en el sentit de capacitat de decisió o influència en les polítiques culturals, i no s'ha de confondre amb la pràctica o la participació en activitats culturals.

La governança de la cultura a Granollers no resta aïllada d'altres realitats. Per tant, cal tenir present que altres administracions superiors tenen una clara influència en el desenvolupament cultural de la ciutat.

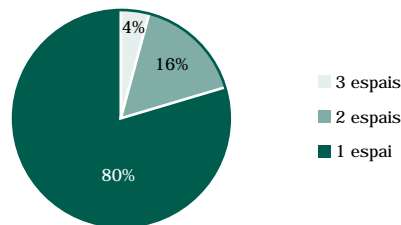
Per altra banda, és clar que quan es parla de dinàmica cultural de Granollers l'anàlisi s'ha de centrar, en gran mesura, en l'activitat de l'Ajuntament ja que és qui hi aporta més recursos i té l'obligació de passar comptes amb la ciutadania. Ara bé, cal considerar la influència i el pes del sector privat i associatiu en aquesta presa de decisions.

- La necessitat d'una major profunditat participativa: la participació, pilar de la governança en la cultura

- Les experiències participatives a Granollers indiquen que existeix una important massa crítica que se sent vinculada a allò col·lectiu i que, quan té oportunitat d'aportar el seu punt de vista, ho fa. Tot i que cal anar-hi sumant persones, també és important situar espais suficients perquè es produeixi.

- En l'àmbit de la cultura la majoria de les persones (113 en total) que van prendre part durant el 2005 en algun dels organismes de participació, només ho van fer en un d'ells. Mentre que només 23 ho feren en més d'un. I, d'aquestes, només 5 ho van fer en tres espais i 18, en dos. Per tant, tot i que hi ha un nucli important de persones actives presents en més d'un organisme, també és cert que aquestes dades trenquen amb aquell tòpic que participen només "els de sempre" i són els mateixos a tot arreu.

Gràfic 14 Participants segons el nombre d'espais o organismes en què participen (2005)

- El bon funcionament d'algunes experiències, com ara la Troca, demana un major aprofundiment en els sistemes participatius, ja que s'ha comprovat que poden aportar una important capacitat d'innovació conceptual i generar projectes vinculats a les necessitats reals de la cultura de Granollers.
- La cessió d'espais de decisió per l'Ajuntament a la societat civil no està renyida amb un bon control públic i afavoreix una millor governança de la cultura a la ciutat. L'acord i la concertació entre iniciativa pública i privada en benefici públic pot esdevenir esperonador de nous projectes i fer que la suma total sigui superior a la de les parts.
- La participació té efectes positius en la creació de xarxes de capital social
- Els processos i els espais de participació, moltes vegades, tenen la capacitat de generar dinàmiques d'intercanvi i cooperació entre els diferents actors. Aquest és un efecte que, tot i no ser buscat, és un bon indicador de com funciona el debat i la reflexió col·lectius.
- Un major coneixement de les entitats i de les persones amb inquietuds sobre els diferents aspectes del desenvolupament cultural provoca complicitats i cooperació en projectes. A Granollers, hi ha molts punts de trobada entre aquestes entitats i, tot i que moltes vegades a partir de petits suports, s'ha anat teixint una xarxa associativa amb lligams importants.
- A escala individual, la participació en espais de governança també provoca un major sentiment de pertinença a la ciutat, una major vinculació amb l'espai públic. La xarxa de capital social que genera la participació és un bon indicador de la funció inclusiva i de cohesió que també pot fer un determinat model de governança.
- Millor qualitat participativa en projectes concrets i amb un temps limitat en el procés
- A Granollers, dins l'àmbit cultural, ja hi ha diverses experiències que demostren que la participació de la ciutadania en processos limitats en el temps i vinculats a projectes amb un alt grau de concreció tenen més bon resultats.
- El millor exemple d'un bon procés participatiu en l'àmbit cultural a Granollers ha estat el treball respecte a l'equipament de la Troca. En primer lloc, es va constituir un Grup de

Treball del Consell de Cultura que ha desembocat en l'actual Junta de Centre de la Troca. Durant el procés, les entitats, els polítics i els tècnics municipals han treballat conjuntament en la definició d'usos i del disseny arquitectònic d'aquest espai dedicat a la cultura tradicional i popular. Una de les seves grans virtuts ha estat la possibilitat de veure realitzat un projecte tan important com aquest. La visualització que la feina feta en el grup de treball té una concreció pràctica és el que més valoren les persones i entitats que hi han participat.

- Un altre bon exemple de participació és la Comissió de Festa Major. Durant tot l'any, representants de les colles de Blancs i Blaus hi treballen, al costat dels tècnics municipals, en la valoració de la festa anterior i la preparació de la nova.

- La comparació entre els diferents processos i espais de participació culturals porta a concloure que la concreció i la limitació temporals són característiques ben valorades i que cal tenir en compte per al futur. Els espais participatius que tenen vocació de permanència en el temps (consells, juntes, etc.) tenen més dificultat de mantenir un nivell elevat de convocatòria. En canvi, en el cas de grups de treball (que acostumen a fer la tasca encomanada pel Consell en tres sessions), el compromís que es pren està limitat i és més fàcil de complir. A més, la concreció del debat actua com a al·licient important.

40

- La desigualtat d'accés als mecanismes de participació ciutadana

- La participació en els diferents processos de presa de decisions, més enllà de l'àmbit estrictament cultural, està protagonitzada per determinats sectors de la societat. És el que hom anomena la societat civil organitzada, aquella que alimenta les entitats i que dedica el seu temps lliure al voluntariat. Però el que és cert és que representa una part minoritària de la ciutat i que la gran majoria de ciutadans i ciutadanes en queden al marge.

[...] també passa que les activitats sempre les organitzen els mateixos i hi participen els mateixos, la resta no fa res...
Grup de discussió de joves.

- Hi ha un ampli sector de la població que se sent molt allunyada dels espais de participació i dels processos de presa de decisions en la política cultural del municipi. Es tracta de persones que no tenen en el seu entorn més immediat altres persones que hi participen i no disposen de cap mena de coneixement de quins són aquests processos. Altres sectors s'hi senten més propers perquè hi coneixen algú o en algun moment han format part d'algun.

- El desconeixement dels mecanismes de participació és un dels principals arguments esgrimits per justificar la no-participació de moltes persones.

[...] a mí, si me llamas y me interesara, pues iría, pero nunca me han dicho...
Dona de 35 a 64 anys, suficiència instructiva.

- En els espais de participació s'acostumen a sentir unes veus determinades i costa que es puguin captar la multiplicitat de discursos que haurien d'anar associats a la diversitat social de Granollers. En especial, hi ha una baixa representació de les persones novingudes.

[...] hay un montón: budismo, musulmán... hay un montón, millones, hay muchas culturas y uno tiene que respetar las culturas, antes de hablar, mirar; buscar qué es la cultura, qué significa...
Home de 16 a 34 anys, suficiència acadèmica.

- Moltes persones s'autoexclouen dels espais de participació perquè consideren que no tenen un coneixement suficient sobre la matèria i creuen que altres, més capacitades, ja prendran les decisions de manera correcta i considerant l'interès general. Acostumen a ser persones amb nivell instructiu baix.
- Els equipaments culturals de proximitat, els centres cívics, fomenten les lògiques ascendents i acosten la cultura de la participació.

[...] por ejemplo en el café... nos comenta, pa decir algo, ella nos dice: mira, hemos pensado en hacer esto o aquello, qué os parece? Y nosotros decimos: pues sí, está bien como lo habéis pensado o nos parece mejor de otra manera; entonces ella nos va escuchando a todas: las quejas y lo que nos parece mejor o peor, y a raíz de ahí, pues, bueno, va mejorando o quita una cosa o pone otra...
Grup de discussió d'una associació de dones d'un barri.

- Els processos participatius: l'equilibri entre l'ús i l'abús
- Granollers té un important camí recorregut quant a la posada en funcionament d'organismes de participació. A l'igual que molts ajuntaments catalans, el de Granollers s'ha anat dotant d'un bon nombre de consells de participació que fan funció consultiva en una gran diversitat d'àmbits d'acció municipal. Aquest model clàssic d'àrees de govern, amb consells impulsats des de la mateixa institució, conviu, en ocasions, amb processos participatius sobre temàtiques concretes que tenen una clara ambició transversal (p. ex., el Projecte Educatiu de Ciutat). D'aquesta manera, la població ha pogut experimentar diferents metodologies per acostar la participació a tota la ciutadania.

- La coordinació entre els processos participatius és un dels reptes que cal afrontar quan s'aposta per aquesta metodologia de treball. A Granollers es detecta un risc de saturació dels desenvolupats per les diferents àrees de gestió municipal. L'encavalcament de processos –en el temps o en la temàtica–, com els que es poden liderar des de Cultura (Agenda 21), Educació (PEG), Joventut (Fòrum de Joves), Mobilitat, Medi Ambient, etc., pot arribar a provocar cansament i un cert desencís. Algunes de les crítiques més comunes són:

- L'abús dels participants; hi ha persones que constantment són cridades a formar-ne part.

- Visualització de la descoordinació; allò que ha aparegut en un procés pot fer-ho de manera reiterativa en d'altres. El participant que repeteix veu com arreu es tracten les mateixes qüestions i que no es traspasa la informació d'un espai a l'altre.

- Frustració. Els processos participatius acostumen a iniciar-se amb les expectatives massa elevades –un mètode per fer-los atractius– derivades d'una promesa d'un cert nivell de capacitat de decisió i de vinculació de les propostes que poden sorgir. Quan les persones veuen que allò discutit i aprovat en aquests processos no es desenvolupa, es frustren totes les expectatives.

42

[...] de escuchar, escuchan, no sirve de nada; pero de escuchar, escuchan...
Grup de discussió d'una entitat veïnal.

- Manca de reconeixement. Quan una persona dedica el seu temps a la participació ciutadana vol que aquest esforç serveixi per a alguna cosa. El reconeixement només s'obté si es prenen en consideració les seves propostes, aportacions al debat o reflexions.

- Cal valorar molt positivament l'elaboració del Pla municipal de participació ciutadana. Serà l'eina que clarifiqui i defineixi els espais, les temàtiques i els agents que han de protagonitzar la participació ciutadana els propers anys.

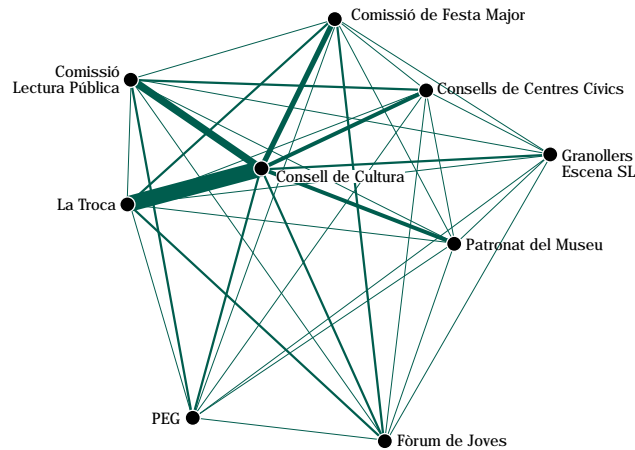
- La centralitat del Consell de Cultura en la governança de la cultura a Granollers
- El Consell de Cultura de Granollers (CCG) se situa en el centre de l'univers participatiu, tant per les seves atribucions com per la dependència orgànica d'altres espais de participació.

Per definició, el Consell de Cultura és l'organisme assessor en política municipal de l'Ajuntament i, per tant, orienta polítics i tècnics responsables de la Regidoria de Cultura en el desenvolupament de les polítiques culturals del municipi.

- Totes les persones vinculades al CCG o que tinguin interès per opinar en les qüestions del Consell poden sol·licitar-hi la seva inscripció. Actualment n'hi ha 53. De manera assídua assisteixen al plenari entre 15 i 20 persones. La quantitat que hi participen es multiplica si se sumen totes les que han format part dels diferents grups de treball del Consell. En la seva composició es detecta un problema de representativitat tant de tot el sector cultural de Granollers com de la població en general.
- La major part del debat del Consell de Cultura es desenvolupa en els grups de treball, un sistema que permet aprofundir en el debat i el treball participatiu, però que ha provocat que en el plenari del Consell hi hagi menys debat. S'hi acostumen a validar sense gaires esmenes els documents i propostes dels grups de treball.
- La distància entre convocatòries i la densitat dels ordres del dia fan que el Consell de Cultura no sigui un espai on es generin debats importants i tampoc es pugui fer un seguiment continuat de com evolucionen alguns programes. La solució adoptada a través de la convocatòria de grups que treballen propostes específiques ha obtingut molt bons resultats.
- El CCG apareix en el sociograma com el vincle central entre espais de participació: les relacions de màxima intensitat es donen amb la Comissió de Lectura Pública i amb la Junta de Centre de la Troca; amb la Comissió de Festa Major també té una relació intensa basada en el fet de compartir persones participants i en un alt nivell de coordinació tècnica; el grau d'intensitat de la relació amb els consells dels centres cívics és menor perquè hi ha poques persones que participen als dos organismes, però sí que hi ha un lligam en l'estructura tècnica; al mateix nivell d'intensitat de relació es troba el Patronat del Museu en què participen representants del CCG; en canvi, a Granollers Escena, no s'ha establert cap mecanisme pel qual el CCG tingui algun nivell d'incidència.

El protagonisme i el pes del CCG en aquesta xarxa contrasta amb la intensitat de les relacions entre la resta de nòduls. En tots els casos s'ha valorat que hi ha un nivell mínim de relació garantit per l'existència d'algun grau de coordinació tècnica. Això fa que tots apareguin relacionats en el sociograma.

Gràfic 15 Sociograma d'organismes i espais de participació culturals de Granollers

FONT: Estudi sobre la participació en l'àmbit cultural a Granollers (2006). [id.]

- La coordinació entre àrees municipals: un element indispensable per al bon desenvolupament cultural de la ciutat
- L'anàlisi de l'organigrama executiu i polític de l'Ajuntament de Granollers indica que un dels principals reptes per al desenvolupament d'una estratègia en política cultural és la coordinació interdepartamental.
- Hi ha diversos aspectes cabdals per a la cultura de Granollers que no depenen directament de l'Àrea de Cultura. Aquest és el cas de l'Escola Municipal de Música, que depèn d'Educació i, sobretot, del projecte Roca Umbert Fàbrica de les Arts, que ho fa d'Alcaldia.
- La distribució de competències entre les diferents àrees té efectes sobre com es governa la cultura de la ciutat. Ara bé, el que cal és que hi hagi un bon nivell de coordinació tècnica i política, de manera que tots els projectes comparteixin uns mateixos criteris i model de desenvolupament cultural. Val a dir que, en tots els organismes i projectes amb un clar caràcter cultural, hi participen tècnics i polítics de l'Àrea de Cultura de l'Ajuntament.

[...] no, no és només descoordinació sinó perquè a vegades els departaments són tan grans que s'hi han de dividir, i entre ells mateixos s'han d'explicar tota l'estona tot; doncs, de vegades cadascú fa la seva...
Grup de discussió d'una AMPA.

- Es detecten diferències en la participació en els diferents sectors culturals a Granollers
- Hi ha un cert desequilibri en les possibilitats de participació en organismes segons les inquietuds de les persones o entitats. L'existència d'ens autònoms de gestió d'alguns equipaments i serveis en són l'explicació.
- Tot i que el Consell de Cultura hauria de fer debats sobre qualsevol aspecte que afecti la vida cultural de la ciutat, la majoria se centren en aquells aspectes que són atribució directa del Servei de Cultura. Encara que s'hi fan algunes aproximacions, solen quedar fora dels debats aspectes relacionats amb els ensenyaments artístics (Escola de Música), el patrimoni (Patronat del Museu) o les arts escèniques (Granollers Escena SL).
- Els mecanismes de participació en l'àmbit del patrimoni són molt limitats. En el Patronat del Museu, hi participen dos representants del Consell de Cultura i persones proposades per les àrees temàtiques de la institució.
- En el cas de les arts escèniques, les iniciatives de participació han estat liderades des de Granollers Escena SL. La més fructífera ha estat el projecte Granollers a Escena a partir del qual els grups d'aficionats al teatre i a la dansa han arribat a definir els criteris pels quals es donen els ajuts a la creació.

2.3. ELS NOUS REPTES DE FUTUR

El canvi de context o d'entorn és el que provoca que calgui anar ajustant contínuament les polítiques culturals a la realitat en què actuen. Ara bé, hi ha moments que aquests canvis continus suposen l'aparició d'elements suficients que indiquen la necessitat d'una reorientació més que no pas una simple readaptació. És a dir, la nova situació requereix que es produeixi un canvi de prioritats en les polítiques culturals del municipi.

A Granollers, els canvis de context que s'han produït en els últims anys es poden definir a partir de tres dimensions: ciutat, sector cultural i entorn conceptual.

En la dimensió ciutat els canvis produïts l'última dècada responen tant a dinàmiques internes com a externes i, en molts casos, a la combinació de totes dues. El gran creixement de població dels últims anys ha canviat la fisonomia de la ciutat, n'ha diversificat els accents i multiplicat els matisos. L'arribada de població nouvinguda, tant de l'entorn metropolità com de fora de la Unió Europea, la terciarització econòmica, l'allargament de l'esperança de vida, l'acceleració i la dessincronització dels temps, la mobilitat, els canvis en l'estructura social... situen Granollers dins de les dinàmiques de transformació que estan afectant tota la societat occidental.

46

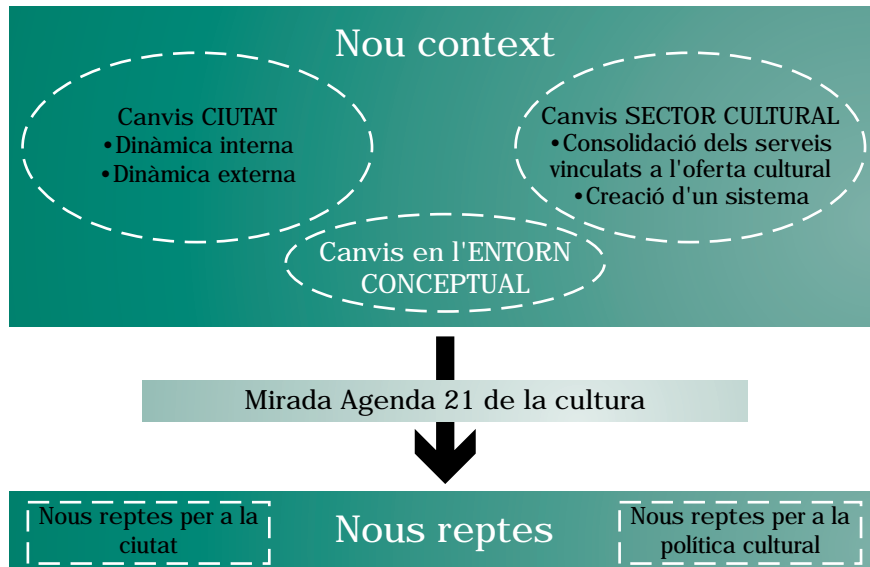
Aquests vents de canvi, que provenen de la globalització i que clarament tenen efectes en una ciutat oberta com Granollers, també estan alimentats per processos interns. La transformació urbana, l'aposta pel manteniment del sector industrial, la projecció del comerç de la ciutat, la dotació d'equipaments i de serveis per als habitants... afecten la manera com Granollers dona resposta a les noves necessitats, en què la dimensió local i global es constitueix com un continu amb poques fissures.

Pel que fa al sector cultural, els últims anys s'han caracteritzat per la consolidació d'un sistema. Un cop arribada la democràcia, a Granollers, les entitats i persones vinculades a la cultura van assumir el repte de conquerir nous espais per a l'expressió cultural a la ciutat. En una fase posterior, s'ha anat construint una xarxa d'equipaments que respon a les seves necessitats, mentre que l'Ajuntament ha agafat el relleu de les entitats com a principal generador de possibilitats perquè existeixi oferta cultural a la ciutat. Aquest model, que prové dels anys 90 i s'allarga fins a l'actualitat, ha aconseguit una important dotació de recursos i ha anat donant resposta als reptes plantejats aquells anys. La realitat, però, avança i la societat canvia: planteja nous reptes i ofereix noves oportunitats.

Finalment, també formen part del nou context els canvis en la dimensió conceptual. Certament, Granollers està adherida a l'Agenda 21 de la cultura. Un fet que, lluny d'una simple declaració d'intencions, serveix de compromís per adoptar una nova manera d'entendre-la i situar-la al centre del desenvolupament de la ciutat. Amb aquest enfocament, la cultura passa a ser un àmbit clau per a la planificació de polítiques que donin respostes als reptes que la societat del segle XXI planteja.

Precisament l'aparició d'aquest nou marc conceptual és el que ha provocat i orientat aquest procés de planificació estratègica. L'Agenda 21 dona noves eines per a l'anàlisi de la realitat, una orientació per poder copsar aquests canvis en la realitat social, econòmica i cultural de la ciutat. Aquestes eines i aquesta orientació analítica són el que, com ja s'ha avançat, anomenem la mirada des de l'Agenda 21.

Això permet fer una interpretació d'aquesta realitat complexa i canviant. Una lectura a partir de la qual es detecten els principals reptes de futur de Granollers. I aquí novament és interessant diferenciar els desafiaments de ciutat, sobre els quals l'acció cultural té una capacitat d'influència important, tot i que limitada, i els de la cultura, els exclusius d'aquest àmbit.

2.3.1. Reptes per a la ciutat

Respecte als desafiaments per a la ciutat, tot i que se'n podrien definir d'altres, n'apareixen dos que tenen una situació predominant i que afecten qüestions d'ordre intern i extern. Es tracta de reptes que afronta tota la ciutat en el seu conjunt, però també d'estímuls importants per a la planificació de noves estratègies per a la política cultural:

- La cohesió social. Davant una societat diversa, és un gran repte per als governants i tota la col·lectivitat. S'ha d'entendre com el respecte a la diversitat, la igualtat de drets i deures de totes les persones, evitant l'estandardització i cercant un model de convivència en què tothom se senti còmode. La cohesió dels territoris, la no-discriminació de serveis per barris, la barreja d'entorns socials o la gestió responsable de l'espai públic són pilars per mantenir-la.
- La connectivitat. La continuïtat del vector local-global requereix que, a través de la identitat, d'un model de ciutat, del sentiment de pertànyer-hi, Granollers sàpiga relacionar-se i obrir-se al seu entorn, immediat i llunyà. Una ciutat real que va més enllà dels límits de Granollers i que interactua amb tota la conurbació. Aquest model, aquesta manera de sentir-s'hi lligat, en definitiva el sentiment de pertinença, és tan multiforme com diversa és la societat. Cal trobar fórmules perquè totes les maneres de sentir-se de la ciutat es trobin en un sistema sense exclusions de cap mena. L'orgull de ser de Granollers per a projectar-se té el repte de sumar moltes maneres d'estar-ne orgullosos. El desafiament no és només situar Granollers en el mapa, sinó fer-ne una població singular, moderna i socialment justa perquè aparegui com a referent en les xarxes de ciutat metropolitana, catalana o d'àmbit internacional.

2.3.2. Reptes per a la cultura

En el vessant estrictament cultural, els nous desafiaments estan determinats per un alt grau d'acompliment dels objectius de desenvolupament d'una sèrie de serveis culturals que havien caracteritzat etapes anteriors. La nova etapa s'afronta, a partir d'una nova manera d'entendre la política cultural, tenint en compte nous reptes que es poden resumir en aquests dos:

- La diversitat cultural. Una societat més multicultural reclama una major diversitat de

respostes a les seves mancances. Aquest repte es fonamenta en la necessitat de trobar els mecanismes mitjançant els quals totes les persones trobin al seu abast tots els mitjans per accedir i expressar-se, siguin quines siguin les circumstàncies socials, econòmiques, de gènere, edat o origen. Granollers se situa en un moment de canvi social que reclama nous models per atendre la diversitat cultural.

- La sostenibilitat cultural. La ciutat és un ecosistema cultural que alhora és dins d'altres de majors dimensions. A escala interna, el repte és que aquest ecosistema tingui un desenvolupament sostenible, en el qual tots els actors, públics i privats, trobin en la concertació i la coresponsabilitat un mètode de treball i organització col·lectius. A escala externa, Granollers forma part de les ciutats mitjanes catalanes i, a més, és capital de comarca. Aquesta situació li comporta beneficis, però també la responsabilitat d'aportar un valor que la signifiqui dins aquest ecosistema. El treball en xarxa, des d'un posicionament ferm, és un repte per aprofundir en la sostenibilitat cultural dels entorns a què pertany. D'altra banda, la cultura ha de respondre als desafiaments de la sostenibilitat social i econòmica del seu desenvolupament com a ecosistema.

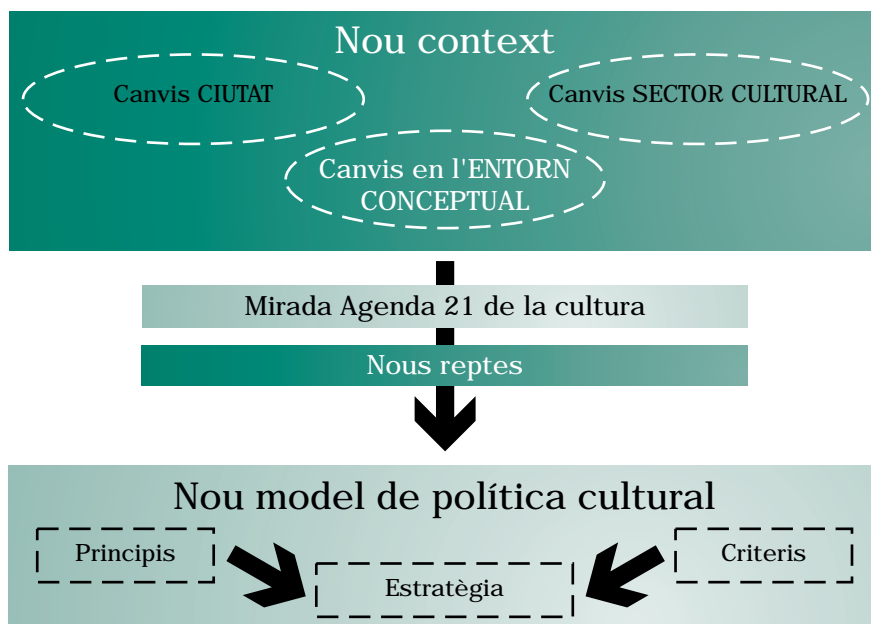
3

La nova estratègia: un nou
model de política cultural

La naturalesa dels nous reptes per a la cultura de Granollers fa imprescindibles nous mecanismes de resposta: noves eines conceptuals i pràctiques que permetin el desenvolupament d'una acció cultural adequada a les noves necessitats. Cal, doncs, inaugurar una nova etapa en la política cultural, amb nous accents, noves prioritats i noves metodologies de treball. Una etapa que no invalida ni anul·la l'anterior, sinó que s'hi imbrica, prenent de l'experiència tot el valor que té, però amb l'ambició de generar noves idees i nous projectes que donin resposta a les necessitats actuals.

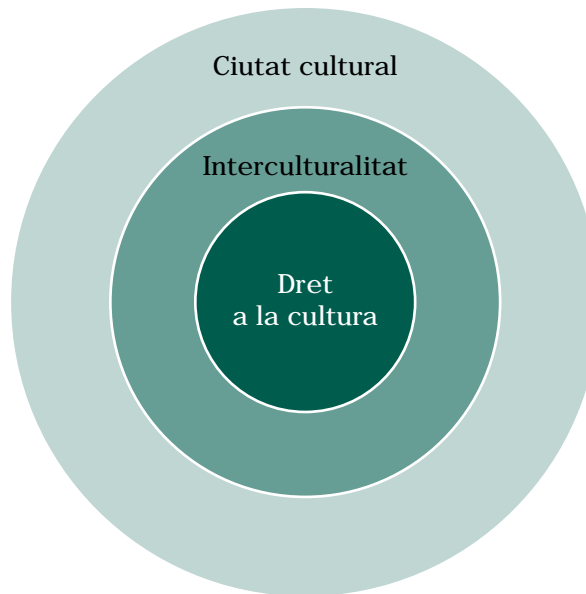
Aquesta nova etapa s'ha de caracteritzar per una continuïtat clara entre el discurs i la pràctica. L'acceptació d'uns principis orientadors de l'acció cultural, tant pels poders públics com pel tercer sector, és un punt de partida important per al desenvolupament cultural de la ciutat, ja que són els que inspiren el desenvolupament d'unes línies estratègiques de treball que s'hauran de materialitzar en accions concretes. En aquest procés de planificació no s'arriba a aquest nivell últim de concreció, perquè s'entén que caldrà anar desenvolupant plans d'acció temporals segons les necessitats. El que sí que es planteja és a partir de quins criteris caldrà desenvolupar aquestes noves actuacions.

3.1. PRINCIPIS PER AL MODEL DE POLÍTICA CULTURAL

Els principis que inspiren el nou model de política cultural per desenvolupar a Granollers es desprenen dels que ja apareixen a l'Agenda 21 de la cultura. Granollers, fent seus els axiomes i compromisos d'aquesta declaració, aprofundeix en un nou posicionament pel que fa a la cultura, la situa al centre del desenvolupament de la ciutat i hi dóna una importància estratègica com a proveïdora de benestar.

L'aproximació realitzada a la realitat de Granollers aconsella simplificar la declaració de l'Agenda 21 en uns principis clars i concisos que orientin les prioritats de la política cultural –i també les de la resta– que s'hi ha de desenvolupar. Aquests postulats es poden representar com tres cercles de nuclis concèntrics: el dret a la cultura fa referència a l'individu; la interculturalitat, a la col·lectivitat com a manera de relacionar-se i expressar-se, finalment, la ciutat com a escenari on es produeixen les expressions culturals i com a espai que situa la cultura al centre de la seva identitat.

- Dret a la cultura. Entendre-la com un dret de ciutadania, assegurant l'accés a tots els recursos culturals sigui quina sigui la condició social o econòmica de la persona. La cultura és un dret que fa iguals a tots els ciutadans i ciutadanes de Granollers. És l'essència del poble i dels individus que el formen i, com a tal, caldrà preservar-la.
- Interculturalitat. Fer possible la manifestació de totes les expressions culturals de la ciutat com a model de convivència. Totes les expressions, vinculades a la tradició local, però també a la nova ciutadania, o a la innovació i l'experimentació han de tenir les mateixes possibilitats. Cal preservar les dialèctiques identitat-diversitat i individu-col·lectivitat com a elements enriquidors de l'expressivitat de Granollers. La diversitat d'expressions ha de representar la diversitat social del municipi, des del punt de vista de l'edat, el gènere, la condició social, l'origen i tots aquells aspectes que enriqueixen la realitat cultural de Granollers. El diàleg entre totes aquestes expressions és un model intercultural de convivència.
- Ciutat cultural. Un principi que aglutina dues idees: Granollers com a població que aposta per la cultura com a element central de la seva estratègia de futur, del seu desenvolupament i la seva identitat. I la ciutat cultural com a escenari i receptacle de l'expressivitat de la ciutadania.

3.2. EIXOS DE LA NOVA ESTRATÈGIA

Un nou model de política cultural requereix el dibuix d'una estratègia que cal seguir durant els propers anys. Com es pot veure gràficament en el quadre següent, un cop plantejats els reptes de la ciutat i de la cultura i els principis que orienten el nou model de política cultural cal definir una estratègia que reculli el nou posicionament conceptual de l'Agenda 21.

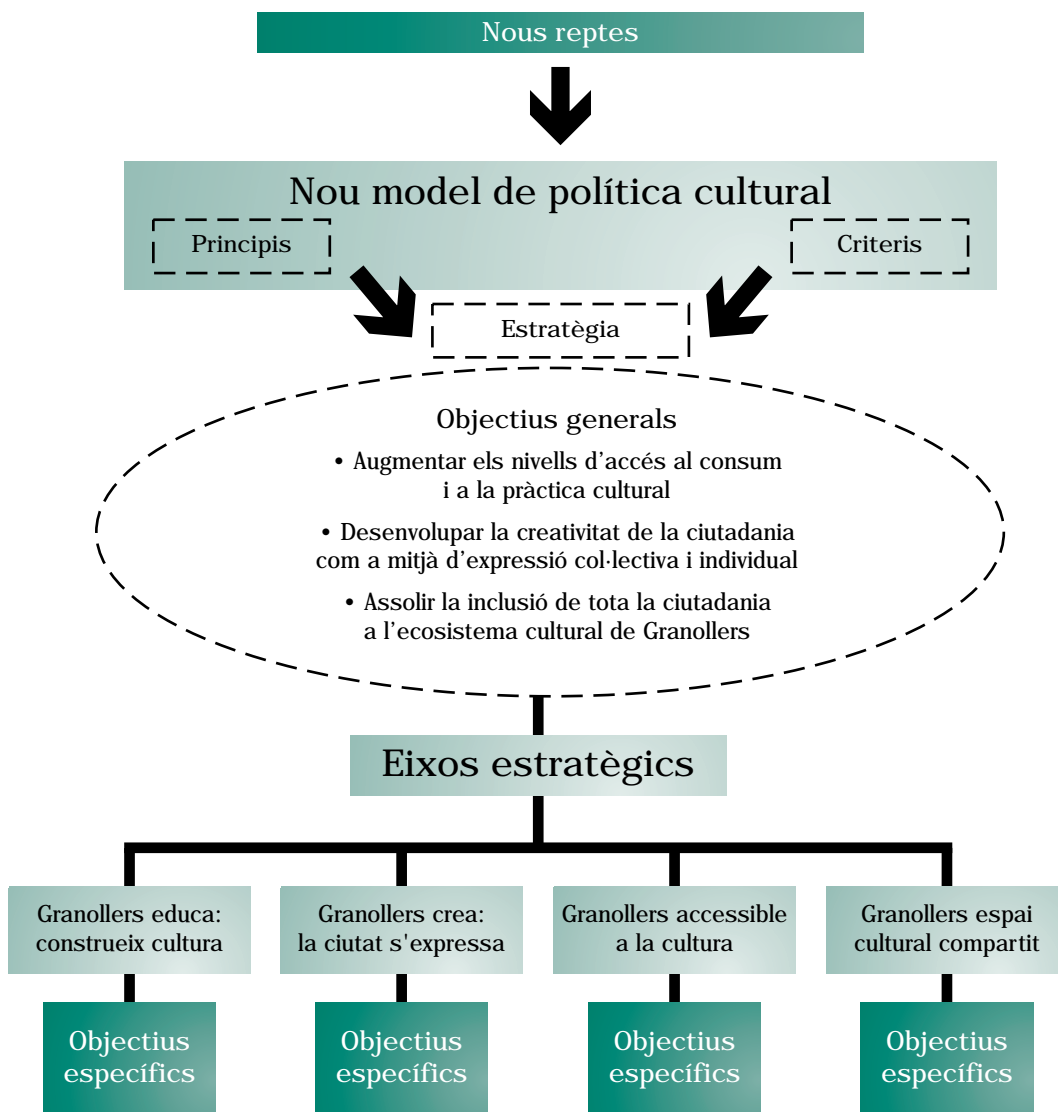
La nova estratègia es formula a partir de la voluntat d'assolir tres objectius generals, clarament relacionats amb els eixos d'accés, expressivitat i governança que han estructurat la mirada de l'Agenda 21:

- Augmentar els nivells d'accés al consum i la pràctica cultural.
- Desenvolupar la creativitat de la ciutadania com a mitjà d'expressió col·lectiva i individual.
- Assolir la inclusió de tota la ciutadania a l'ecosistema cultural de Granollers.

Per atènyer aquests objectius, l'acció cultural del municipi s'estructurarà a partir de quatre eixos estratègics. Per a cadascun d'ells es recullen els objectius específics que han d'orientar la formulació de programes i propostes concretes. Es manté la coherència en l'estructura, dibuixant tres eixos estratègics que fan referència a l'accés, l'expressivitat i la governança. Però a més se n'hi afegeix un altre amb un clar caràcter transversal per als altres tres conceptes, que atorga una importància central al reforç del binomi educació-cultura en la nova estratègia. D'aquesta manera, es dóna resposta a la necessitat d'atorgar centralitat a l'educació des de la política cultural, entenent que des d'aquesta es pot donar resposta a molts dels reptes plantejats. Així, els quatre eixos estratègics són:

1. Granollers educa: construeix cultura
2. Granollers crea: la ciutat s'expressa
3. Granollers accessible a la cultura
4. Granollers espai cultural compartit

Finalment, els criteris definiran la manera de treballar per assolir els objectius de la nova estratègia.

3.2.1. Eix estratègic 1. Granollers educa: construeix cultura

Descripció

El binomi educació-cultura apareix com una de les claus per al desenvolupament cultural de Granollers. L'aposta estratègica per una ciutat educadora amb el desenvolupament del Projecte Educatiu de Ciutat i per la cultura, amb aquest projecte, requereix un esforç en el treball conjunt i el reforç de la intersecció entre cultura i educació. El nivell educatiu de les persones –com s'ha vist en el diagnòstic– és un element clarament explicatiu de la relació que aquestes estableixen amb la cultura.

El desenvolupament d'estratègies conjuntes des de l'àmbit cultural i l'educatiu és la millor fórmula per fer de Granollers una ciutat educadora que construeix cultura. I fer-ho vol dir que, a través de l'educació, les persones poden millorar les seves eines per accedir i fer aflorar la seva capacitat expressiva.

Objectius

58

1A Treballar amb les escoles posant l'accent en la creativitat dels alumnes.

1B Crear nous públics a través de l'educació en el consum cultural: aprendre a gaudir de la cultura bo i aprenent a llegir i a interpretar els llenguatges artístics.

1C Augmentar l'oferta d'ensenyaments artístics a la ciutat diversificant-ne les disciplines.

1D Millorar i intensificar la relació entre les àrees de gestió municipal amb competències en educació i cultura.

1E Trobar noves fórmules perquè la comunitat educativa participi en el disseny de les programacions culturals del municipi.

1F Establir aliances i projectes compartits en educació i cultura entre els agents territorials: escoles, AMPA, centres cívics, entitats, etc.

1G Crear nous programes educatius vinculats a les necessitats segons el cicle de vida, per facilitar la formació continuada en expressions culturals. Fomentar l'intercanvi de coneixements, també a escala intergeneracional.

1H Augmentar l'oferta d'ensenyament del català per a nousvinguts per tal que l'idioma no pugui ser una barrera d'accés a la cultura.

1I Establir noves relacions i aliances entre les escoles i les entitats culturals, desenvolupant projectes comuns.

1J Accentuar la dimensió educativa dels equipaments, esdeveniments i serveis culturals. Els recursos culturals per definició són també recursos educatius.

3.2.2. Eix estratègic 2. Granollers crea: la ciutat s'expressa

Descripció

La potencialitat creativa d'una ciutat com Granollers no és quelcom que es pugui mesurar; en canvi, el que fa que una ciutat es pugui definir com a creativa és la capacitat que té per expressar-se. Les manifestacions creatives de la ciutadania són una de les riqueses del que es pot anomenar l'intangible cultural. És una capacitat que, si es fomenta i posen a l'abast els mecanismes suficients per aflorar, suposa un motor de canvi i desenvolupament del municipi gairebé en tots els àmbits.

Una ciutat que crea i s'expressa a través de la cultura és una ciutat viva, que té missatges per enviar i ambició d'emocionar. La ciutat la fan les persones, els col·lectius i tot un patrimoni físic i intangible que ha anat construint una identitat. A través de la creació i de l'expressió culturals, aquesta ciutat es presenta a tota la ciutadania i alhora es repensa, es torna a imaginar i a crear-se a si mateixa.

Objectius

2A Fomentar l'expressivitat intercultural. Desenvolupar programes específics dirigits a grups d'edat i col·lectius determinats, per tal de dotar-los de les eines necessàries per garantir la pràctica cultural i creativa.

2B Fer de la creació i l'expressió artística un element de desenvolupament i inclusió social, incorporant la filosofia del Desenvolupament Cultural Comunitari en diferents projectes culturals de la ciutat.

2C Fer de l'excel·lència –com a punta de llança d'una ciutat creativa, que estira tota la capacitat expressiva de la ciutadania– un criteri de treball en el foment de l'expressivitat.

2D Donar valor a tota la creativitat i expressió culturals que es fan a la ciutat, sense distincions de categories.

2E Situar la creació i l'expressió artístiques i culturals de la ciutat al centre de l'estratègia de projecció i posicionament de Granollers en el seu entorn. Desenvolupar el projecte Roca Umbert Fàbrica de les Arts com a principal referent.

2F Aconseguir un equilibri en la dimensió local i global del projecte Roca Umbert Fàbrica de les Arts.

2G Fomentar l'associacionisme com a fórmula per a la pràctica cultural i com un element dinamitzador de les expressions culturals col·lectives.

2H Fomentar l'intercanvi entre gèneres i disciplines artístiques.

2I Dotar d'equipaments culturals amb noves tecnologies per a l'exposició i creació de propostes artístiques amb formats no tradicionals.

60

3.2.3. Eix estratègic 3. Granollers accessible a la cultura

Descripció

Fer de Granollers una ciutat accessible en termes de cultura vol dir treballar per reduir a la mínima expressió les barreres d'accés actuals. L'accessibilitat apareix com a estratègia determinant per democratitzar la cultura a la ciutat. En aquest sentit, cal desenvolupar un treball específic per a cadascun dels obstacles que poden dificultar que les persones exerceixin lliurement els seus drets culturals.

Objectius

3A Acabar la xarxa d'equipaments de proximitat, consolidant el contingut cultural dels centres cívics i fomentant la seva funció de laboratori d'idees, experimentació i expressió territorial, i l'ampliació de la Biblioteca Can Pedrals. Potenciar el treball en xarxa entre les

infraestructures de manera que totes coneguin els recursos que s'ofereixen i la coordinació de programació amb els municipis de la conurbació.

3B Situar com a equipaments d'accés preminent en els plans de mobilitat municipal els elements culturals centrals i de referència. Adequar els horaris d'activitat amb els de transport públic urbà.

3C Establir mesures per fer-los accessibles a totes les granollerines i els granollerins i, en especial, als col·lectius i grups amb necessitats específiques (p. ex., les persones amb minusvalideses físiques o psíquiques).

3D Establir estratègies perquè el preu –entrades, inscripcions a cursos, etc.– no sigui una barrera d'accés a la cultura, a través de beques, gratuïtat i destinant-hi més recursos públics.

3E Detectar les persones que no estan accedint als recursos culturals de la ciutat i desenvolupar programes concrets per tal que ho puguin fer. Treballar a partir de la complicitat d'altres serveis o altres àmbits (p. ex., el de l'esport) per apropar la cultura a nous públics.

3F Millorar la informació sobre els recursos i les possibilitats d'accés als espais municipals. Assegurar que El Rengle arribi a totes les cases. Optimitzar i innovar els sistemes d'informació (televisió, ràdio; crear més espais participatius...).

3G Augmentar el suport al teixit associatiu per la seva aportació com a porta d'entrada a la cultura. Definir estratègies comunes d'apropament a la cultura entre entitats i Ajuntament, i determinar la tasca del teixit associatiu pel que fa a l'accés.

3H Mantenir l'equilibri i la diversitat en l'oferta de programació cultural del municipi combinant tradició i innovació, quantitat i qualitat, i apostant per l'excel·lència.

3I Assajar programes oferts en horaris diferents als que habitualment s'utilitzen per a la pràctica cultural, amb la finalitat d'arribar a una població més diversa.

3J Estendre l'accés a les noves tecnologies per combatre l'esclatxa digital.

3K Augmentar l'oferta cultural en els espais públics: carrers i places.

3L Prioritzar el públic familiar en la programació cultural.

3.2.4. Eix estratègic 4. Granollers espai cultural compartit

Descripció

Granollers, com qualsevol població, es pot definir segons l'ús i gestió que fa del seu espai públic. És a dir, per una banda, a partir de l'activitat que es desenvolupa a la ciutat, i, per l'altra, com els seus habitants formen part de la presa de decisions en la gestió d'aquest espai. Per tant, espai públic és tant el físic com el simbòlic.

Aquesta línia estratègica pretén situar la cultura com a element articulador de l'espai públic, com a element de cohesió, ja que la seva ocupació suposa retornar a la idea de l'àgora o plaça pública. I la cultura i l'expressivitat són unes eines excel·lents per recuperar espais per a la ciutadania.

Objectius

4A Fer de l'àmbit de la cultura l'avantguarda de la participació ciutadana a Granollers, convertint-se en referent de la cultura participativa de la ciutat. Anar més enllà de la democràcia representativa i assajar amb les possibilitats de la democràcia participativa, per exemple, amb iniciatives com ara els pressupostos participatius.

4B Millorar la profunditat participativa del Consell de Cultura. Mantenir l'estructura de grups de treball, però aconseguint un grau més elevat de debat en el plenari.

4C Incorporar els principis dret a la cultura, interculturalitat i ciutat cultural en la planificació urbanística i territorial de la ciutat.

4D Prioritzar projectes limitats en el temps i amb un desenvolupament concret per tal de visualitzar la capacitat transformadora de la participació ciutadana.

4E Obrir a la participació espais que no disposen de mecanismes suficients per desenvolupar-la: el Teatre Auditori i el Museu de Granollers.

4F Fer conèixer a la ciutadania les possibilitats i els mitjans que té a l'abast per participar i incidir en la realitat cultural.

4G Facilitar un millor coneixement del patrimoni cultural de la ciutat per tal d'aprofundir en la identificació de la ciutadania amb la ciutat on viu, afavorint la cohesió social.

4H Aprofundir en el paper de la cultura en el desenvolupament econòmic de la ciutat. Fer un major acompanyament al tercer sector i, en especial, a les empreses, per facilitar la seva consolidació econòmica.

4I Configurar la xarxa d'equipaments com a principal motor de l'espai públic cultural, creant aliances amb el seu entorn territorial i àmbit de treball i generant noves dinàmiques que incentivin la participació cultural.

4J Desenvolupar projectes d'ocupació de l'espai públic per la cultura i l'expressió artística i cultural. Articular noves iniciatives vinculant entitats, col·lectius artístics, estudiants de batxillerat artístic, etc.

4K Fomentar la Festa Major i les festes de barri o altres esdeveniments de celebració com a manifestacions de l'ocupació de l'espai públic per la ciutadania. Aprofitar-los per enfortir la col·lectivitat i el sentiment de pertinença a la ciutat.

4L Millorar la coordinació entre les diferents àrees municipals a partir de l'elaboració i desenvolupament de projectes comuns.

3.3. CRITERIS DEL NOU MODEL DE POLÍTICA CULTURAL

Un nou model de política cultural no requereix només una nova estratègia, sinó que demana que es desenvolupi des de paradigmes renovats. Els processos són el que marca la manera com s'assumeixen els objectius que es volen assolir amb la nova estratègia. Per dir-ho ras i curt, el nou model de política cultural per a Granollers no només tracta de definir què cal fer sinó com cal fer-ho.

Aquests criteris són els que han d'orientar la manera de treballar i desenvolupar les propostes d'actuació que caldrà anar renovant, regularment, amb plans d'acció temporals, els propers anys: els que parteixen de la filosofia de l'Agenda 21 de la cultura i de l'experiència acumulada en l'acció cultural a Granollers, i són:

- La participació com a metodologia de treball, obrint i fent cada cop més transparent i participada la presa de decisions.
- La coresponsabilitat en l'acció cultural de tots els agents, millorant el tracte entre sector públic i privat, fent un pas més enllà de l'intercanvi i desenvolupant projectes comuns.
- Amb una actitud proactiva, detectant les problemàtiques i les exclusions dels circuits culturals i treballant-hi. No desenvolupar actituds reactives a les demandes, sinó generar programes que facin que la cultura arribi a tothom.
- Fent pedagogia; és a dir, mostrant i revaloritzant la capacitat transformadora i inclusiva que té la cultura, generant valor afegit a l'acció cultural com a acció educativa i, fins i tot, compensadora de desigualtats socials.
- Amb gosadia davant la creativitat, actuant en dos sentits: creant un entorn favorable per fer aflorar la capacitat expressiva de les persones i sent rigorós en l'aposta per la qualitat de l'expressió artística.

4

Fonts estadístiques
i documentals

Per a l'elaboració d'aquest estudi, ha estat necessari revisar diverses fonts estadístiques i documentals:

Fonts estadístiques:

- DEMOSCERC 2005, Centre d'Estudis i Recursos Culturals de la Diputació de Barcelona.
- Base de Dades de Municipis i Comarques i Base de Dades Inframunicipal de l'Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT).
- Padró Municipal d'Habitants – dades publicades a la web municipal.
- Estadístiques de les biblioteques – Xarxa de Biblioteques de la Diputació de Barcelona.
- Estadístiques d'ús dels equipaments municipals dades publicades a la web municipal.
- Enquesta d'hàbits culturals, Granollers 2003.

Documents consultats:

- Declaració de l'Agenda 21 de la cultura.
- Pla estratègic de Granollers.
- Pressupost de l'Àrea de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Granollers, anys 2000, 2001, 2002, 2003, 2004 i 2005.
- Memòria de l'Àrea de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Granollers, any 2005.
- Memòria del Teatre Auditori de Granollers, any 2004.
- Aproximació al Mapa d'Equipaments Culturals de Granollers i la seva conurbació, CERC – Diputació de Barcelona, 2004.
- Estudi sobre la participació en l'àmbit cultural a Granollers, ICC, 2006.

- Catàleg d'entitats de Granollers, 2005.
- Estudi sobre l'impacte social i econòmic de la Festa Major de Granollers (2000), Ajuntament de Granollers i Diputació de Barcelona.
- Pla director de Joventut, 2004-2007.
- Pla municipal de participació ciutadana de Granollers.
- Projecte Educatiu de Granollers – document final.
- Programa municipal vers les polítiques de gènere, 2005. Ajuntament de Granollers amb el suport del Servei de Promoció de Polítiques d'Igualtat Dona-Home de la Diputació de Barcelona.
- Pla director per a la societat del coneixement, 2002. Ajuntaments de Granollers, les Franqueses del Vallès, Canovelles i la Roca del Vallès.

Pàgines web:

www.agenda21culture.net

Ajuntament de Granollers www.granollers.cat

www.fabricadelesarts.cat

[Sistema d'Informació Geogràfica del Vallès Oriental – Consell Comarcal del Vallès Oriental
http://geodata.es/ccvor](http://Sistema d'Informació Geogràfica del Vallès Oriental – Consell Comarcal del Vallès Oriental http://geodata.es/ccvor)

Mostra d'Entitats de Granollers www.entitatsgranollers.cat

Museu de Granollers www.museugranollers.org

www.teatreauditoridegranollers.cat

Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona www.diba.es/biblioteques

5

Participants

L'estudi Principis i criteris per a l'acció cultural a Granollers – una mirada des de l'Agenda 21 de la cultura és una iniciativa de l'Ajuntament de Granollers amb el suport del Centre d'Estudis i Recursos Culturals de l'Àrea de Cultura de la Diputació de Barcelona. De manera general, han participat en tot el procés:

Ajuntament de Granollers

Josep Mayoral i Antigas, alcalde
Francesc Sala i Pascual, regidor de Cultura

Membres de la Comissió Informativa de l'Àrea de Cultura i Joventut:

Alba Barnusell i Ortuño, regidora
Pietat Sanjuán Trujillo, regidora
Ramon Buscallà i Corominas, regidor
Laura Tintó i Botey, regidora
Davinia Ruiz Medina, regidora
Jaume Vernet i Mejan, regidor
Joan Anton Cerdà i Clusella, cap de l'Àrea de Cultura i Joventut

Diputació de Barcelona

Esteve León i Aguilera, coordinador de l'Àrea de Cultura
Francesc Vila i Albet, cap de Serveis de l'Àrea de Cultura
Carles Prats i Maeso, director del Centre d'Estudis i Recursos Culturals

La coordinació d'aquest estudi l'ha feta:

ICC
Xavier Fina i Carles Spà, coordinadors metodològics i redacció.
Olga Pedrola, aproximació sociològica.

CERC

Eugènia Argimon, coordinació i gestió.
Aina Roig i Margarita Julià (becàries), indicadors.

Ajuntament de Granollers

Jaume Casacuberta Inglès, coordinador en el territori.
Míriam Torres, secretària tècnica.

Han format part del Grup de Treball de l'Agenda 21 de la cultura

Carles Masjuan, mestre i president de l'Esbart Dansaire de Granollers
Cinta Cantarell, historiadora
Joan Sala Vila, editor i crític d'art i literari
Paco Galán, assessor polític
Pep Mogas, actor i director, fundador de La Llançadora
Pere Báscones, artista i professor
Ricard Causa, president de l'Associació Cultural
Salvador Pardo, grup de teatre Quatre per Quatre

Han estat entrevistades les persones següents ⁶

Àgueda Murillo, escola de dansa
Agustí Corominas, realitzador de cinema
Ahmadou Tidiane Diallo, fundador de l'APCISAD,
Associació per a la Promoció de la Cultura, la Integració i l'Ajut al Desenvolupament
Albert Forn, membre del col·lectiu artísticoliterari L'Embut
Alfons Sañé, àmbit de cultura tradicional i popular
Anna Estany, artista i professora de l'IES Celestí Bellera
Carles Riobó, periodista cultural
Francina G. Ars, actriu i productora de teatre (Teatre de Ponent)
Joan Vidal, músic i compositor
Olga Alcayde, coordinadora del projecte Rius i redactora de la revista Lauro,
del Museu de Granollers
Pere Ortega, actor i clown
Pruden Panadès, responsable del Centre Cultural Fundació "la Caixa"
Tuni Jordana, llibretera
Vicenç Oliveras, arquitecte
Vicenç Sáez, empresa Tríptic - gestió cultural

Han participat en la Jornada de Treball

Ahmadou Tidiane, APCISAD
Alba Barnusell, Servei de Joventut
Albert Grifell, la Troca
Anna Mas, Servei de Cultura
Assumpció Fontcuberta, Col·lectiu Art Palou

⁶ Les 18 persones entrevistades pel seu perfil sociològic o que han participat en els grups de discussió ho han fet de manera anònima.

Carles Lax, Servei de Cultura
Carles Masjuan, Esbart Dansaire de Granollers
Carles Ribell, Teatre Auditori de Granollers
Carmela Garcia, La Llançadora
Casi Márquez, Centro Cultural Andaluz de Granollers
Dolors Sánchez, Servei de Cultura
Elisabet Hernández, la Troca
Esther Rosselló, Servei de Cultura
Fèlix Rubio, Grup Colles Encant
Francesc X. Escarmís, Grup Colles Encant
Gemma Buscallà, Esbart Dansaire de Granollers
Gemma Leiro, Servei de Cultura
Glòria Serra, Servei de Cultura
Guillem Puig, Xics de Granollers
Imma Saurí, Servei de Cultura
Isabel Alcalde, Servei de Participació
Isidre Plaza, Servei de Joventut
Jerònima Mulet, la Troca
Joan Pi, Associació d'Exinternats del Franquisme de Catalunya
Joan Sala Vila, Òmnium Cultural
Josep Capdevila, Esbart Dansaire de Granollers
Josep Pueyo, Drac de Granollers
Josep Vila, Societat Coral Amics de la Unió
Laura Padró, Biblioteques de Granollers
Lluís Canyelles, Colònies Sant Esteve
Marc Romera, Xics de Granollers
Maria Masjuan, Colònies Sant Esteve
Maria Pont, Coral Sant Julià de Palou
M. Teresa de Llagó, Aula Lírica
Mercè Gasch, exresponsable de les biblioteques de Granollers
Mercè Martínez, Servei de Cultura
Mercè Mora, Servei de Cultura
Meritxell Remolins, Blaus de Granollers
Mia Guiteras, Servei de Cultura
Montse Marsal, Servei de Cultura
Noèlia Lafuente, centres cívics
Norberto Girbau, Associació d'Exinternats del Franquisme de Catalunya

Núria Nadal, Servei de Cultura
Paco Asensio, La Vaina
Pep Mogas, La Llançadora
Pere Báscones, Àrtica
Pere Masjuan, Esbart Dansaire de Granollers
Raimon Soler, Esbart Dansaire de Granollers
Ricard Causa, Associació Cultural
Rosa Serra, La Llançadora
Rosalia Vila, La Vaina
Roser Blasco, Col·lectiu Art Palou
Salvador Clarós, Fòrum Ribera del Besòs
Susanna Coronado, Servei de Cultura
Teresa Vega, La Llançadora
Toni Sánchez, Esbart Dansaire de Granollers
Vanda Motta, La Llançadora
Ventureta Ballús, Associació per a la Recuperació de la Memòria Històrica

